

Universitetet
i Stavanger

**DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET,
HANDELSHØGSKOLEN VED UIS
MASTEROPPGAVE**

STUDIEPROGRAM:

Master i økonomi og administrasjon

OPPGAVEN ER SKREVET INNEN FØLGENDE
SPESIALISERINGSRETNING:

Strategisk analyse og Anvendt finans

ER OPPGAVEN KONFIDENSIELL?

(**NB!** Bruk rødt skjema ved konfidensiell oppgave)

TITTEL:

Lån fra aksjeselskap til personlig aksjonær

ENGELSK TITTEL:

Loan from limited company to personal shareholder

FORFATTER(E)

Kandidatnummer:

1012

.....

1049

.....

Navn:

Ulrikke Dåsvand

.....

Sondre Skretting

.....

VEILEDER:

Benn Folkvord

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet som det siste leddet på vei mot en mastergrad i økonomi og administrasjon ved Universitetet i Stavanger.

Som et resultat av interessante forelesninger i fagene *Selskapsrett* og *Skatt og avgift* ble vi drevet i retning av vårt tema for denne masteroppgaven, som omhandler lovverket rundt lån fra aksjeselskap til personlig aksjonær.

Vår foreleser og veileder, Benn Folkvord har vært til stor inspirasjon med sine publikasjoner og engasjement rundt problemstillinger knyttet til lovverket - og vi vil rette en stor takk til han for all hjelp, støtte og gode innspill gjennom arbeidet vårt.

Den nye omklassifiseringsregelen fra 6.oktober 2015 som omhandler at lån fra selskap til personlig aksjonær skal utbyttebeskattes, er kompleks og omdiskutert i fagmiljøet. Oppgaven har derav bydd på tidvis hodebry og fordypning i lovtekster, norske som utenlandske. Temaet har vist seg spennende og innehar ulike komplikasjoner vi synes er viktig å belyse – noe som har drevet motivasjonen vår fremover til vi i dag sitter igjen med et ferdig produkt, masteroppgaven.

Til slutt vil vi rette en stor takk til våre tålmodige familier og venner som har støttet oss gjennom det tidkrevende arbeidet. Vi vil også gjerne takke Stian Trones Bråstein for gode innspill og rettleasing, samt Bård Misund for gode innspill rundt den finansielle delen av oppgaven.

Ulrikke Dås vand og Sondre Skretting

Stavanger, 14. Juni 2017

Sammendrag

Aksjonærlån har vært et lite diskutert tema i Norge frem til 2006, når aksjonærmodellen ble innført. Fra 2006 har aksjonærlån vært i søkelyset som et ledd for omgåelse av utbytteskatt. Samtidig har det vært et krevende arbeid for skattemyndighetene å vurdere om lån som foreligger er reelle. Dette førte til at regjeringen innførte omklassifiseringsregelen, som gjør at aksjonærlån etter 6.oktober 2015 vil bli utbyttebeskattet etter aksjonærmodellen.

Til tross fokuset omkring omgåelse av skattereglene, har vi likevel påpekt at det finnes andre årsaker for å velge aksjonærlån. Samtidig har uklare retningslinjer for vurdering av lån ført til flere vurderingssaker, som begrunner behovet for endring.

Innføringen av omklassifiseringsregelen har vært omdiskutert. Utredningen har derfor tatt for seg fordeler og ulemper etter innføringen, unntakene som ikke er omfattet av omklassifiseringsregelen og de skattemessige endringene for aksjonærlån som er rammet av omklassifiseringsregelen. Flere har antydnet at omklassifiseringsregelen gjør at flere velger bort aksjonærlån, dette kan støttes opp med tallene som viser til nedgang av samlet lånebeløp i 2015. Utredningen vår belyser derimot at aksjonærlån etter omklassifiseringsregelen har sine fordeler i forhold til utbytte og alternativt lån.

På bakgrunn av at aksjonærlån har vært et tema i andre land, har det vært interessant og se på hvordan noen gitte land har håndtert utfordringene. Sammenligning med andre land bidrar til å forsterke eller forsvare kritikk av omklassifiseringsregelen.

Norges anses ikke for å være det landet som er mest restriktiv angående aksjonærlån. Sverige har generelt forbud mot aksjonærlån, mens Danmark opphevet sitt låneforbud 1. januar 2017. Den tilsvarende danske skatteregelen gjelder kun for hovedaksjonærer med bestemmende innflytelse, mens Norge skattlegger i utgangspunktet alle aksjonærlån som utbytte. Videre har både Sverige og Danmark tatt hensyn til aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet, noe Norge ikke har.

Omklassifiseringsregelen er i utgangspunktet godt begrunnet, med hensikten å hindre omgåelse av skatt. Det betyr derimot ikke at lovverket rundt omklassifiseringsregelen ikke har forbedringspotensial.

Innholdsfortegnelse

Forkortelsesregister	7
1. Innledning	8
2. Hva er aksjonærlån	10
2.1 Muligheter for aksjonærlån.....	10
2.1.1 Begrensinger for aksjonærlån	11
2.1.2 Manglende fri egenkapital	11
2.2 Årsaker for aksjonærlån.....	11
2.2.1 Aksjonærlån sammenlignet med alternativ lån.....	11
2.2.2 Aksjonærlån sammenlignet med utbytte.....	12
2.2.3 Aksjonærlån sammenlignet med utbytte grunnet ikke tilstrekkelig fri egenkapital	12
2.2.4 Aksjonærlån sammenlignet med utbytte grunnet skattemessig behandling	12
3. Utfordringer med skatteunndragelse før omklassifiseringsregelen	13
3.1 Vurdering av reelle lån	13
3.2 Vurderingsproblemer illustrert ved Hjeltnes-saken.....	15
4. Ny regel fra 6.oktober 2015	17
4.1 Finnes legitime årsaker for aksjonærlån?	18
4.2 Unntak fra omklassifiseringsregelen	19
4.2.1 Unntak 1.....	20
4.2.2 Unntak 2.....	20
4.2.2.1 Repeterende lån	20
4.2.2.2 Selskapsreise og utlegg.....	21
4.2.2.3 Inflasjonsbasert beløp	22
4.2.2.4 Rentesats	22
4.2.3 Unntak 3.....	22
4.2.4 Unntak 4.....	23
5. Skattemessige endringer som følge av omklassifiseringsregelen	25
5.1 Behandling av tilbakebetalt lånekapital.....	25
5.2 Forslag til endring av den skattemessige behandlingen av tilbakebetaling.....	25
5.3 Motregning mot utbytte	27
5.4 Utnytte økt inngangsverdi ved salg av aksjer	27
5.5 Nærstående problematikk	27
5.5.1 Samboer	28

5.5.2 Flere aksjonærer som er nærstående	28
5.5.3 Insolvens hos nærstående.....	29
5.6 Behandling av ikke-reelle lån etter omklassifiseringsregelen	29
5.7 Ugyldige lån.....	29
6. Aksjonærlån eller utbytte	31
6.1 Forskjeller etter omklassifiseringsregelen	31
6.2 Hva er mest fordelaktig	31
7. Aksjonærlån eller alternativt låneopptak	33
7.1 Sluttverdi beregning av aksjonærlån mot alternativt låneopptak	34
7.1.1 Avkastningskrav	34
7.1.2 Utregning	34
7.2 Konklusjon.....	36
8. Regulering av aksjonærlån i andre land	37
8.1 Sverige	39
8.1.1 Unntak fra låneforbud i Sverige.....	39
8.1.2 Kommersielle lån	40
8.1.3 Småaksjonæreierlån	41
8.1.4 Brudd på låneforbudet i Sverige	42
8.1.4.1 Sivilrett	42
8.1.4.2 Skatterettslig	43
8.1.4.3 Strafferettslig	44
8.2 Dansk rett.....	45
8.2.1 Ny lov fra 1. januar 2017	45
8.2.2 Ligningsloven (LL.) § 16 E	46
8.2.3 Unntak fra LL. § 16 E.....	48
8.2.3.1 Lån som er forretningsmessig begrunnet	48
8.2.3.2 Sedvanlige lån fra pengeinstitutter	49
8.2.3.3 Lån til selvfinansiering	49
8.2.4 Bakgrunn for endring av lov	49
8.3 Tysk rett	50
8.3.1 Endring i lov	51
8.3.2 Ugyldige lån.....	52
8.4 Vurdering av hvilket land som har mest restriktivt lovverk	53
9. Svakheter med den norske omklassifiseringsregelen.....	56

9.1 Beskatning av aksjonærer med lav eierpost.....	56
9.2 Aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet	56
10. Avslutning	59
Bibliografi	60

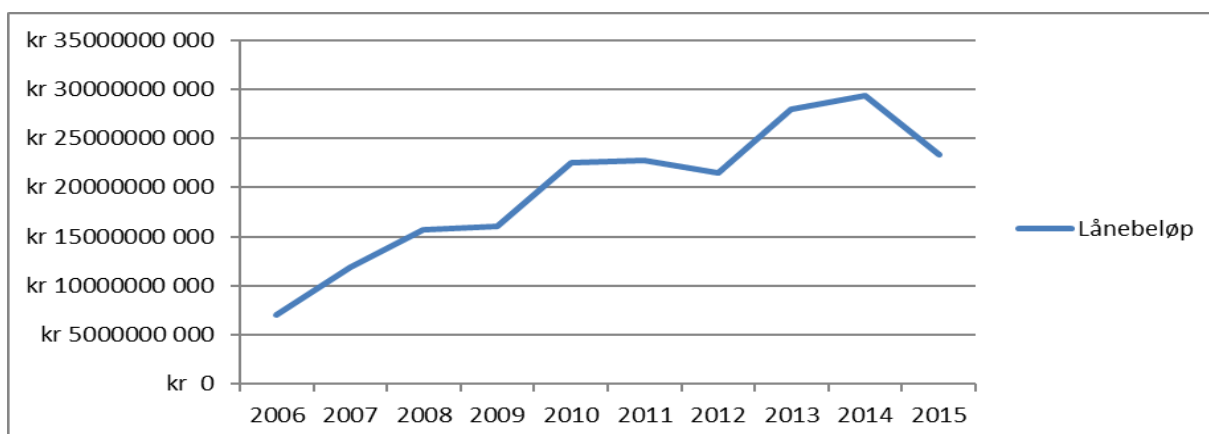
Forkortelsesregister

ABL.	Aktiebolagslagen
Asl.	Aksjeloven
FSFIN	Forskrift til skatteloven
Jf.	Jamfør
LL.	Ligningsloven (Danmark)
NOU	Norges Offentlig Utredninger
Sktl.	Skatteloven
SL.	Selskabsloven
SOU	Statens offentliga utredningar
SSB	Statistisk sentralbyrå
Prop.	Regeringens proposition (Sverige)
Prop.	Proposisjon til Stortinget (Norge)

1. Innledning

I 2015 fikk Norge en omklassifiseringsregel som gjelder for lån gitt fra selskap til personlig aksjonær (aksjonærlån). Regelen innebærer at aksjonærlån gitt etter 6.oktober 2015 skal omklassifiseres til utbytte, jf. nytt fjerde ledd i Skattelovens § 10-11. Dette vil si at aksjonærlån som tidligere har vært skattefrie, nå vil bli skattlagt med 29,76 %.¹ Skatten som er innbetalt blir ikke reversert ved tilbakebetaling av lån.²

Etter innføringen av aksjonærmodellen i 2006, hvor utbytteskatt ble innført, ble det et skattemessig skille mellom utbytte og aksjonærlån. Dette førte til en økning i aksjonærlån, som figuren nedenfor viser. I perioden 2006 – 2014 var det en gjennomsnittlig årlig økning på 21,6 prosent av samlet lånebeløp.³ Tabellen viser også en nedgang fra 2015 på det samlede lånebeløpet. Ettersom omklassifiseringsregelen ble innført dette året, kan dette være en mulig årsak for nedgangen.

Figur 1.1. Sum lånebeløp⁴

Aksjonærlån har vært et utfordrende tema for skattemyndighetene. Det har blant annet vært vanskelig å vurdere hvorvidt aksjonærlån er reelle, derunder problematikken med å kontrollere om tilbakebetalingsplikten foreligger.⁵ Basert på dette har omklassifiseringsregelen til hensikt å forhindre omgåelse av utbyttebeskatning, ved at aksjonærer tar ut verdier fra selskap i form av skattefrie lån, fremfor skattepliktig utbytte.⁶

¹ Utbytte skal oppgrosses med 15 % før det så skattlegges med 24 %. Nominell skattesats på utbytte blir derfor i 2017, $1,24 * 0,24$ som blir 29,76 %, jf. ny sktl. § 10-11 første ledd.

² Folkvord 2016: 135

³ Tall fra Skatteetaten mottatt over e-post 21.03.2017

⁴ Tall fra Skatteetaten mottatt over e-post 21.03.2017

⁵ NOU 2014:13: 274

⁶ Folkvord 2016:135

Videre kan det diskuteres hvorvidt skattlegging av alle aksjonærlån som utbytte, foruten noen unntak, var riktig måte å håndtere utfordringene til skattemyndighetene. Gjems-Onstad uttalte til Dagens Næringsliv (2015) at innføringen av omklassifiseringsregelen er en overdrivelse. Han uttaler videre at det er en drastisk regel å innføre, som kan slå uheldig ut for aksjonæren.⁷ Folkvord (2016) har også uttalt seg om endringen og legger frem en rekke problemstillinger knyttet til omklassifiseringsregelen i hans artikkel fra 2016 *Omklassifisering av aksjonærlån til utbytte*.⁸

Hensikten med denne oppgaven er å belyse aksjonærlån før og etter omklassifiseringsregelen og se hvordan andre land har håndtert problemstillingen rundt aksjonærlån.

Gjennom utredningen vil årsaker for å velge aksjonærlån, og utfordringene som har vært før omklassifiseringsregelen ble innført presenteres. Når disse årsakene er presentert, vil det ses nærmere på selve omklassifiseringsregelen, unntakene og de skattemessige endringene. Videre vurderes aksjonærlån sammenlignet med utbytte, og aksjonærlån sammenlignet med lån fra alternativ kreditor. Det er her interessant å vurdere hvorvidt aksjonærlån velges bort etter omklassifiseringsregelen ble innført.

Etter gjennomgåelse av praksis i andre land, sammenlignes landene på hvor restriktive de er rundt aksjonærlån i forhold til hverandre. Avslutningsvis vurderes den norske omklassifiseringsregelen på bakgrunn av grunnlaget for innføring og om den kan ha negativ effekt for verdiskapning i Norge.

---

⁷ Hoemsnes 2015

⁸ Folkvord 2016

2. Hva er aksjonærlån

Aksjonærlån er lån gitt fra selskap til personlig aksjonær. Med selskap menes upersonlige selskap, jf. asl. § 10-42 11.ledd. Lån kan bli gitt fra selskap med ulike selskapsformer, men vi har i denne utredning valgt å begrense fremstillingen til organisasjonsformen aksjeselskap (AS). Når omtalen aksjonær benyttes videre i denne utredningen, menes personlige aksjonær i et aksjeselskap.

Et aksjonærlån skal som andre lån tilbakebetales. Derimot finnes det noen ulikheter mellom aksjonærlån og andre lån. Hvis det foreligger et aksjonærlån og selskapet beslutter å dele ut utbytte, kan aksjonæren som har aksjonærlån motregne det mot utbytte.⁹ En annen ulikhet mellom aksjonærlån og andre lån, er renteinnbetaling, da denne går til eget selskap ved aksjonærlån. Dette gir aksjonærer mulighet for å få hele eller deler av rentene tilbake ved senere utdeling fra selskapet, avhengig av eierandel i selskapet.

2.1 Muligheter for aksjonærlån

For at en aksjonær skal få et aksjonærlån, skal låneforespørsel først behandles i styret. Det er styret som har ansvar for forvaltningen av selskapet jf. asl. § 6-12, dermed kan forespørsel om aksjonærlån bli avslått av styret. Ved en eventuell godkjenning, blir låneforespørsel lagt frem i generalforsamling der det kreves alminnelig flertalls jf. asl. § 8-7 første ledd.

Ved forespørsel om opptak av lån kan betingelsene være avgjørende for gjennomslag. Ved høye renter og normal tilbakebetalingshastighet, kan slike lån være en god investering for selskapet i forhold til alternative investeringer. I motsatt tilfelle kan lave renter og lav tilbakebetalingshastighet gjøre et lån til en mindre attraktiv investering av kapital for selskapet.

Når det skal vurderes om selskapet skal gi gjennomslag for aksjonærlån til en bestemt aksjonær, er det mange faktorer som vektlegges. Dersom det er kun én aksjonær i selskapet, har man alle muligheter åpne, så lenge man holder seg innenfor gjeldende regelverk. Med to eller flere aksjonærer, er man avhengig av de øvrige aksjonærer. Ønsker en aksjonær lån fra selskapet, vil selskapet kanskje vurdere alternativ plassering av kapital. Med utgangspunkt i diversifisert eierskap der alle aksjonærer har investert med motivasjon om mest mulig avkastning for selskapets kapital, vil avkastning på selskapets kapitalbruk være av interesse.¹⁰

---

⁹ Gjems-Onstad, O. Ferdowsi, Folkvord & Furuseth 2015: 531

¹⁰ Woxholth 2014: 241

2.1.1 Begrensinger for aksjonærlån

Begrensinger i selskapers adgang til å gi lån til fordel for aksjonærer og andre som er likestilt med aksjonærer fremgår av asl. § 8-7. Kapitalkravet for å gi aksjonærlån, er de samme som blir stilt for utbytte jf. asl. § 8-1. Det kan ikke gis lån utover fri egenkapital. Foreligger det eksisterende aksjonærlån, gjøres det fradrag for dem i beregningen av den frie egenkapital. Bestemmelsen i asl. § 8-1 fjerde ledd sier også at selskap bare kan dele ut utbytte så langt det etter utdelingen har en forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. asl. § 3-4, som da også vil være gjeldende for aksjonærlån. Det stilles videre krav til betryggende sikkerhet gjennom asl. § 8-7 første ledd. Begrensingene gjelder derimot ikke for kreditt med vanlig løpetid i forbindelse med forretningsavtaler jf. asl. § 8-7 tredje ledd. Sikkerhetsstillelse blir dog ikke drøftet videre i denne utredningen.

2.1.2 Manglende fri egenkapital

Ved manglende fri egenkapital er det muligheter for å senke aksjekapitalen for øke fri egenkapital. Imidlertid kan nedsettelse av aksjekapital kun benyttes ved utbytte og tilbakebetaling, og ikke til aksjonærlån jf. asl § 12-1. Dermed er denne metoden for å øke fri egenkapital, ikke en løsning for å kunne gi aksjonærlån utover den frie egenkapital.

2.2 Årsaker for aksjonærlån

En generell årsak for å låne penger er at man har et behov for kapital. Når det gjelder aksjonærlån, har mye av fokuset og en av årsakene vært at aksjonærer har tatt opp lån fremfor utbytte for å unngå utbyttebeskatning. Derimot kan det også være andre årsaker for at en aksjonær velger aksjonærlån.

2.2.1 Aksjonærlån sammenlignet med alternativt lån

Det kan være ønskelig å velge aksjonærlån dersom man ikke har mulighet for å låne fra alternativ kreditor. Dette kan blant annet skyldes at man har investert og bundet sin kapital i selskapet, og dermed begrenser mulighetene for lån fra alternativ kreditor.¹¹ Har man derimot like muligheter, kan aksjonærlån likevel være mer attraktivt, ettersom man gjennom eierandel kan påvirke lånebetingelser i større grad. Men den kapitalen man låner fra selskapet, vil ikke kunne brukes til avkastning innad i selskapet.¹² Aksjonær bør derfor ta hensyn til denne alternativkostnaden.

---

¹¹ Folkvord 2016: 136

¹² Woxholth 2014: 255

2.2.2 Aksjonærlån sammenlignet med utbytte

I noen tilfeller kan man anse lån som mer fordelaktig fremfor utbytte, ettersom lån gis til en bestemt aksjonær og utbytte deles mellom medaksjonærer jf. asl. §§ 8-7 første ledd og 8-3 første ledd. Oppstår det en problemstilling om hvorvidt det skal deles ut utbytte, kan aksjonærlån være et alternativ for å løse utfordringen.

Når det gjelder utbytte, så er det mulighet for utdeling av utbytte til en bestemt person, men det krever en gjensidig avtale mellom aksjonærene. Medaksjonærer må da skille fra seg retten til utbytte i en bestemt periode, dog ikke lenger enn to år, jf. asl. § 8-3 annet ledd. Imidlertid vil aksjonærer i utgangspunktet som regel ikke være interessert i å frasi seg utbytteretten, da en aksjonærs formål med investering ofte er avkastning av innskutt kapital.¹³

2.2.3 Aksjonærlån sammenlignet med utbytte grunnet ikke tilstrekkelig fri egenkapital

Ved kapitalbehov kan fri egenkapital i selskapet være så lav, at ved vanlig utbytte vil aksjonærens del bli lavere enn det ønskede kapitalbehovet. Eksempel ved 50 prosent eierskap: Aksjonær ønsker 50 000 NOK kapital. Selskapet har bare 60 000 NOK i fri egenkapital. Et vanlig utbytte vil da gi aksjonær 50 prosent av 60 000 NOK, som er 30 000 NOK, noe som er lavere enn ønsket kapital. Ved en skjevdeling av utbytte eller aksjonærlån, kan aksjonær bli tilbudt ønsket kapital på 50 000 NOK, noe som er innenfor den frie egenkapital på 60 000 NOK.

2.2.4 Aksjonærlån sammenlignet med utbytte grunnet skattemessig behandling

Årsak til å velge lån fremfor utbytte kan begrunnes i at man som personlig aksjonær unngår økt formue. Ved utdeling av kapital fra selskapet med utbytte, økes aksjonærens formue. Dermed kan personlig aksjonær unngå økt formuesbeskatning ved aksjonærlån. Selskapet på sin side vil også ved utbytte gi slipp på kapital, mens ved lån har selskapet en fordring på skyldner.

---

¹³ Woxholth 2014: 113

3. Utfordringer med skatteunndragelse før omklassifiseringsregelen

Det har som tidligere nevnt vært problematisk for skattemyndighetene å skille mellom aksjonærlån og utbytte. Lovtekstene har ikke hatt en klar og definert grense, som har ført til at flere aktører har forsøkt å finne, og utnytte, gråsonen. Ulempene med en uklar grense har blant annet vært at uttak av kapital fra selskap har blitt skjult av aksjonærer som lån, når det er å regne som utbytte, også kjent som "maskert utbytte".¹⁴ Maskert utbytte har ført til at aksjonær i praksis har hatt et skattefritt uttak av kapital, som skulle vært klassifisert som utbytte.

3.1 Vurdering av reelle lån

Da lovtekstene har vært uklare, er det rettspraksis som har vært avgjørende for hvorvidt utdeling fra selskap skal defineres som utbytte eller lån. Skattemyndighetene har utarbeidet punkter i deres Lignings-ABC 2015 som ses på som minstekrav.¹⁵ Fra denne utgaven, som var siste før omklassifiseringsregelen ble innført, er ett av hovedpunktene tilbakebetalingsplikten. Høyesterettsdom Rt. 2010 s. 790 «Telecomputing» viser at så lenge det foreligger dokumentasjon på at det er avtalt tilbakebetaling, vil et lån anses som reelt.

Lignings-ABC 2015 viser også til flere kriterier i tillegg til tilbakebetalingsplikten for at et lån skal anses som reelt. Blant annet må det som minstekrav enten være avtalt eller forutsatt:

- Rentebetingelser
- Hvem de forpliktete parter er
- Lånebeløpets størrelse

Det vektlegges at det skal foreligge en avtale, enten muntlig eller skriftlig. Dersom det ikke foreligger skriftlig dokumentasjon på avtalen før skattemyndighetene varsler kontroll, vil skattemyndighetene ta utgangspunkt i at det ikke foreligger en låneavtale.¹⁶ Det vil da være sannsynlig at aksjonærer prøver å skjule et utbytte i form av lån. Imidlertid kan de berørte aktører "glemt dette", men skattemyndighetene kan nok stille krav til at man burde visst og derav opprettet låneavtale.

---

¹⁴ Folkvord 2013: 135

¹⁵ Lignings-ABC 2015: 866

¹⁶ Lignings-ABC 2015: 866

Skattemyndighetene har også i Lignings-ABC 2015 beskrevet ulike bevismomenter man kan ta stilling til, dersom det ikke foreligger skriftlig dokumentasjon:¹⁷

- Utdelingen er behandlet som gjeld i selskapets regnskap og i låntakers selvangivelse
- Det er ingen uklarhet i at det foreligger en angivelig låneavtale
- Det angivelige lån er kortsiktig
- Den angivelige låneavtalen er etterlevd, for eksempel ved at det er betalt renter og/eller avdrag
- Låntakeren har eller vil få økonomisk evne til å betale tilbake lån
- Det angivelige lån er lovlig etter aksjelovens bestemmelser

Det er først og fremst skattemyndighetene som tar stilling til hvorvidt det foreligger en reell låneavtale eller ikke. Om man får sin angivelige låneavtale underkjent av dem, så kan man gå til sak mot skattemyndighetene for overprøving. Da er det rettsvesenet sitt arbeid å ta stilling til skattemyndighetenes vurdering, samt rettspraksis - der rettspraksis veier tungt.¹⁸

Folkvord (2013) har beskrevet ulike momenter innen rettspraksis som rettsvesenet tar hensyn til.¹⁹ De fleste av disse momentene er de samme som skattemyndighetene har beskrevet i sin Lignings-ABC 2015. Derimot har Folkvord beskrevet to vurderingsmomenter, som ikke er nevnt i Lignings-ABC 2015, tilbakebetalingshastighet og risiko. Risiko avgjør oftest rentenivået på et lån. Dermed vil det være uforståelig at et selskap skal kreve renter i promillesats av et lån med relativ høy risiko.

En kan derfor stille spørsmål om hvorvidt et lån i det hele tatt burde blitt gitt, med tanke på risiko for tilbakebetaling. I praksis vil det stilles krav til at tilbakebetalingshastigheten skal være "normal".²⁰ Et slikt uklart definert krav bør ikke benyttes som rettslig norm.²¹ Å vurdere hva som er normalt vil være vanskelig. En tilbakebetalingsplan på 200 år vil vurderes som for lav hastighet, da ingen aktør vil leve lenge nok til å tilbakebetale det gitte lån. Imidlertid er det viktig å merke seg at selv om en aksjonær dør, forsvinner ikke tilbakebetalingsplikten. Selskapet kan da rette sitt krav mot dødsbo.²²

---

¹⁷ Lignings-ABC 2015: 866

¹⁸ Folkvord 2013: 122

¹⁹ Folkvord 2013: 127

²⁰ Folkvord 2013: 133

²¹ Folkvord 2013: 129

²² Folkvord 2016: 137

Veiledning fra skattemyndighetene om hva som er reelle aksjonærlån, er blitt endret gjennom årene. Ser man eksempelvis på kapittelet om *Lån fra arbeidsgiver/eget selskap* i Lignings-ABC 2009, vil man se at det siden den gang er blitt utarbeidet en mer utfyllende versjon for 2015.²³ I utgaven fra 2015 finner man også mer veiledende rettspraksis, og derav er det mer tilrettelagt for en bedre forståelse av gjeldende rettspraksis for leseren.²⁴ Utvidelsen av kapitlet kan tyde på at det er blitt et økt behov for informasjon rundt dette, slik at leser kan forstå hva som er gjeldende rettspraksis. Dette kan ha vært nødvendig både for både Skatteetaten og berørte aktører.

3.2 Vurderingsproblemer illustrert ved Hjeltnes-saken

Av vurderinger foretatt av skattemyndighetene, har et flertall saker blitt tatt videre til rettsvesenet av skattytere.²⁵ Ved mangel på høyesterettsdommer som tar for seg en helhetsvurdering med flere bevismomenter, brukes her i denne utredning Borgarting Lagmannsrettsdom 12.10.2009 – «Hjeltnes» (RG-2009-1248). Saken illustrerer vurderingsproblemene ved vurdering av reelle lån. Fra denne dom kan man trekke ut noen punkter som var veiledende i vurderingen om det forelå reelt lån:

- Gis aksjonær skattepliktig vederlag som tilsvarer arbeidsinnsatsen for selskapet?
- Foreligger det nedbetalingsplan?
- Har aksjonær kredittverdighet?

Hovedaksjonær Arne Hjeltnes tok ut til sammen 2,5 millioner kroner fra Arne Hjeltnes AS (selskapet) i perioden 1998-2002. Skatt Øst mente at dette ikke var reelle lån, og lånene ble derav omklassifisert til utbytte, og Hjeltnes ble ilagt tilleggs-skatt. Etter at skattemyndighetene hadde behandlet to klager fra Hjeltnes med samme avslag, saksøkte han dem for avgjørelsen, hvor Hjeltnes vant over Skatt Øst.²⁶

I saken argumenterte Skatt Øst for at de gitte aksjonærlån ikke tilfredstilte alle deres krav til reelle lån. Lagmannsretten mente derimot at vurderingen må være helhetlig, der de la hovedvekt på at Hjeltnes hadde markedsmessig lønn og utbytte for arbeidsinnsatsen sin.

---

²³ Lignings-ABC 2009: 718

²⁴ Lignings-ABC 2015: 865

²⁵ Lignings-ABC 2015: 867

²⁶ Aakvik 2009

I tilfeller der man benyttet seg av tilfeldige uttak fra selskapet, mente lagmannsretten at det ville være grunnlag for å omklassifisere lån til utbytte. Selv om Hjeltnes ikke betalte renter, la retten til at han hadde tilbakebetalingsplikt.

At Skatt Øst stod på sin avgjørelse mot en aksjonær, som viste seg senere å bli tilsidesatt av lagmannsretten, er tankevekkende. Som Hjeltnes selv uttalte, er han glad for at han hadde ressurser til å ta kampen mot skattemyndighetene. For flere aksjonærer vil det kanskje ikke være mulighet for å ta denne kampen.²⁷ Saken viser problematikken rundt det å avgjøre hvorvidt det foreligger reelle lån. En slik sak som ovennevnte, er et argument for bedre retningslinjer for både skattemyndigheter og aksjonærer.

---

²⁷ Lokland Pettersen 2009

4. Ny regel fra 6.oktober 2015

I 2015 kom en regel som innebærer at lån gitt fra selskap til personlige aksjonærer gitt etter 6.oktober 2015 skal omklassifiseres til utbytte, jf. nytt fjerde ledd i sktl. § 10-11: «Kreditt eller sikkerhetsstillelse som ytes direkte eller indirekte fra selskap som omfattes av § 10-1, samt tilsvarende utenlandsk selskap, til personlig skattyter som direkte eller indirekte eier aksjer eller andeler i selskapet, skal regnes som utbytte for skattyter». Dette gjelder også for tidligere aksjonærlån som det etter 6. oktober 2015 blir endret betingelser på. Omklassifisering skattlegges som vanlig utbytte, etter aksjonærmodellen.²⁸

Med bakgrunn i problematikken vedrørende vurdering av reelle lån - knyttet til omgåelse av utbytteskatt - er det ikke overraskende at regjeringen innførte omklassifiseringsregelen.

NOU 2014:13 la vekt på i sin utredning at det kan være ressurskrevende i tvilstilfeller for skattemyndighetene, å vurdere om aksjonærlån skal omklassifiseres til utbytte.

Omklassifiseringsregelen skal dermed kunne bidra til mindre ressursbruk for skattemyndighetene og regjeringen antar at de vil øke provenyet med 600 millioner kroner.²⁹

Saker vedrørende avgjørelse om hvorvidt det forelå reelt lån eller ikke, er blitt tatt videre til rettssystemet.³⁰ Vi kan vise til Hjeltnes-saken som eksempel, slike rettssaker har vært ressurs- og tidskrevende for alle parter. Hvorvidt det er risiko for andre typer saker etter omklassifiseringsregelen gjenstår å se.

For en aksjonær er det nå blitt et mer forutsigbart skatteregelverk å forholde seg til.³¹ Lovverket tillater ikke omgåelse av utbytteskatt i form av aksjonærlån. For en aksjonær som ønsker et reelt lån - er det klart det kan oppleves som urettferdige konsekvenser. Endringen kan føre til at flere ikke ønsker å ta opp lån fra sine selskap, nettopp med bakgrunn i at man blir beskattet. Dette påpekes av Folkvord (2016): Å investere i aksjeselskap kan nå være mindre attraktivt enn tidligere.³²

---

²⁸ Prop. 1 LS (2015-2016): 76

²⁹ Prop. 1 LS (2015-2016): 77

³⁰ Lignings-ABC 2015: 867

³¹ Prop. 1 LS (2015-2016): 77

³² Folkvord 2016: 136

Investorer kan vurdere andre investeringsalternativer med lavere transaksjonskostnader. Dette igjen kan ha en direkte virkning på kapitalmobiliteten i selskaper. Hvordan atferden til investorer vil endre seg, viser ikke NOU 2014:13 til. Fagmiljøet ved Handelshøyskolen BI har uttalt: «Det vil legge unaturlige, sterke restriksjoner på naturlige transaksjoner mellom selskapet og aksjonærene dersom lån fra selskapet likestilles med utbytte».³³

Omklassifiseringsregelen kan i større grad beskytte de mindre aksjonærene. Ved at aksjonærlån blir utbyttebeskattet, vil dette kunne begrense villighet for å ta opp aksjonærlån for hovedaksjonærer. Dette kan medføre at mindretallsaksjonærer i mindre grad vil måtte lide av at selskapets kapital blir bundet til aksjonærlån med liten avkastning.

4.1 Finnes legitime årsaker for aksjonærlån?

Bakgrunnen til at omklassifiseringsregelen ble innført, var for mekanisk å fjerne omgåelse av utbyttebeskatning.³⁴ Imidlertid har skatteprofessorer Ole Gjems-Onstad (2015) og Benn Folkvord (2016) uttalt at det finnes legitime grunner for aksjonærlån, som gjør at omklassifiseringsregelen vil være urimelig for enkelte.³⁵

Folkvord (2016) viser til uforutsette personlige grunner hos aksjonær. Oppstår det uforutsette kapitalbehov ved sykdom, skade eller lignende - og lån fra selskapet er den eneste kilden til kapital - er det få som vil kunne klandre den som tar opp et aksjonærlån. Man kan ha investert kapital i selskapet, som vil begrense lånemulighetene fra alternativ kreditor.³⁶

Gjems-Onstad (2015) uttalelse kan blant annet legitimere opptak av aksjonærlån for investering.³⁷ At man som aksjonær har mulighet til å låne av kapital investert i selskapet, vil sannsynligvis gjøre at det å investere, i utgangspunktet har en lavere barriere. Vi kan sammenlikne det litt med et aksjefond; motivasjonen er langsiktig investering, men det er mulighet for å bruke av kapitalen om nødvendig. For Norges økonomi er det positivt dersom privatpersoner er trygge rundt investering i selskaper, da dette igjen kan medføre flere arbeidsplasser.³⁸

---

³³ Prop. 1 LS (2015-2016): 76

³⁴ Folkvord 2016: 135

³⁵ Folkvord 2016: 136 og Hoemsnes 2015

³⁶ Folkvord 2016: 136

³⁷ Hoemsnes 2015

³⁸ NOU 2014:13: 11

Det er videre behov for å påpeke at betydningen av ordet legitimitet vil kunne variere. Store Norske leksikon (2014) har definert: «At noe har legitimitet vil si at det er bredt akseptert, enten for det er godkjent i lov eller fordi det av andre grunner anses rettmessig eller rettferdig». ³⁹ Om noe er godkjent i lov er enkelt nok, men rettmessig eller rettferdig er vide begrep. Dermed kan det være vanskelig å peke på bestemte årsaker som er legitime.

Uklarheten i betydningen av ordet legitimitet, kan videre problematiseres. Når man investerer i selskap så bør man ta hensyn til risikoen ved investeringen. Dermed kan det antas at man skal ta hensyn til for eksempel uforutsette hendelser, og at man ikke har mulighet til å få kapital tilbake. Woxholth (2014) skriver som følgende: «I norsk aksjerett er det et grunnleggende prinsipp at aksjeeierne ikke står fritt til å tilbakeføre den innskutte kapital til seg selv». ⁴⁰ Trenger man kapital er det mulighet for å selge aksjene, selv om det ikke er ønskelig.

Om en type investering er legitim, kan det være uenighet om. Eksempelvis vil en investering som gir verdiskapning og skaper arbeidsplasser for noen anses som legitim, men for andre ikke siden investeringen kan påføre betydelige miljøskader.

4.2 Unntak fra omklassifiseringsregelen

Ved utarbeiding av det nye lovverket, har lovgiver måtte ta stilling til flere utfordringer. I flere tilfeller er det uheldig at aksjonær må forholde seg til regelverk om aksjonærlån. Eksempler er aksjonær i en bank der man ønsker å ha låneopptak til bolig og at man som forbruker kjøper et produkt på kreditt fra et selskap man er aksjonær i. I slike saker skal man som aksjonær bli skattlagt for slik kreditt. Dette samsvarer ikke med bakgrunnen for omklassifiseringsregelen. Derfor har lovgiver gjennom endring av forskrift av 19.november 1999 nr. 1158, gjort rede for fire unntak som unnlater beskatning av aksjonærlån: ⁴¹

1. Kreditt eller sikkerhetsstillelse fra finansforetak, jf. finansforetaksloven § 1-3.
2. Kreditt under 100.000 NOK fra selskap til aksjonær derom kreditten innfris innen 60 dager etter at den ble gitt.
3. Kundefordringer som er et ledd i selskapets ordinære virksomhet, dersom fordringen innfris innen 30 dager etter at den ble gitt.

---

³⁹ Thorsen 2014

⁴⁰ Woxholth 2014: 244

⁴¹ Forskrift til skatteloven § 10-11-1

4. Kreditt eller sikkerhetsstillelse som ytes fra arbeidsgiver dersom arbeidstakeren på lånetidspunktet ikke direkte eller indirekte eier mer enn fem prosent av aksjene eller andelene eller har mer enn fem prosent av stemmene på generalforsamlingen i arbeidsgiverselskapet eller et annet selskap i samme konsern, jf. aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, som arbeidsgiverselskapet. Aksjer eller selskapsandeler som eies av den ansattes ektefelle, samboer eller person som den ansatte er i slekt eller svogerskap med i opp eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som onkel eller tante, skal regnes med ved beregningen av den ansattes aksje- eller selskapsandel.

4.2.1 Unntak 1

Som nevnt ovenfor kan man som aksjonær direkte eller indirekte i et finansforetak unngå utbyttebeskatning for låneopptak fra slike selskap. Prop. 1 LS (2015-2016) nevnte at slike lån måtte det gjøres unntak for.⁴² Det ville vært urimelig å beskatte slike lån, som ikke er ment for omgåelse av utbyttebeskatning.

Hvis man tar opp lån i et finansforetak der ektefelle eller en person som jf. sktl. § 10-11 fjerde ledd: «er i slekt eller svogerskap med i opp eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som onkel eller tante» er aksjonær, så skulle aksjonær blitt utbyttebeskattet for det lån han eller hun tar opp. Unntaket vil også fjerne slike uheldige fallgruver for aksjonærer.

4.2.2 Unntak 2

Unntaket vil gi rom for en aksjonær til å ha snarlig tilgang til kapital, når aksjonær opplever en endring i livssituasjon som for eksempel tap av jobb, skilsmisse og/eller sykdom. Med dette unntaket har lovgiver tatt hensyn til uforutsette hendelser som gjør at en har mulighet for å låne kapital i selskapet skattefritt.

4.2.2.1 Repeterende lån

Låntaker kan da med utgangspunkt i dette unntaket, ta opp et identisk skattefritt lån dagen etter lån er innfridd. Denne gjentakelsen kan skje i uendelig tid, i aksjonærens levetid - som gjør at man i utgangspunktet vil ha mulighet for tilgang til skattefrie bruk av selskapets kapital. Tilgangen kan ikke defineres som uttak, siden det er en begrenset tidsperiode for kapital, med andre ord et lån. Dette begrenser bruken av kapital hos aksjonær.

---

⁴² Prop. 1 LS (2015-2016): 75

Et spørsmål man kan stille seg er hvorvidt skattemyndighetene kan vise til ulovfestet gjennomskjæring for skattlegging av lånene til aksjonær, dersom man velger å gjenta samme skattefrie lån. I slike situasjoner er det to vurderingsvilkår som må være oppfylt; begge utviklet gjennom rettspraksis, blant annet fra Rt. 2007 s.209.

Første vilkår omhandler hvorvidt hovedformål med det gitte lån er å spare skatt. På grunnlag av det faktum at en slik tilpasning med repeterende lån er unntatt skatteplikt, kan det brukes til å bevise dette vilkåret.

Det andre vilkår tar for seg formålet med det gitte lån. Hvorvidt et slikt lån har en egenverdi for aksjonær vil kunne tolkes begge veier. Det kan alltid være gode grunner for å ta opp lån. Derimot er det uklart om slike kortvarige og repeterende lån er praktisk.⁴³ Aksjonær vil nok i slikt tilfelle ha mulighet til et mer langvarig lån fra annen långiver.

Det kan derfor tyde på at det er risiko for gjennomskjæring, i de tilfeller en aksjonær velger å ta opp aksjonærlån som faller inn under unntaket gjentakende ganger. Dette støttes også i litteraturen for gjennomskjæring.⁴⁴

4.2.2.2 Selskapsreise og utlegg

I ulike arbeidsforhold der arbeidstaker får et forskudd på et utlegg eller en reise for selskapet, og nærstående er aksjonær enten direkte eller indirekte, vil aksjonær bli utbyttebeskattet jf. sktl. § 10-11 fjerde ledd. Partene kan også være uvitende om det nærstående forholdet. Unntaket tillater disse forskuddene hvis de ikke er 100 000 NOK eller mer. Utleggene og reisene kan forekomme hyppig for enkelte arbeidstakere, og dette er noe lovgiver har tatt høyde for.⁴⁵ Man kan ha forståelse for at slike utlegg ikke skal bli beskattet, da de kan være nødvendige og praktiske for selskapet.

Hvis en reise i arbeidssammenheng innebærer besøk til et annet kontinent, vil det imidlertid være mulighet for å overstige 100 000 NOK. Arbeidstaker kan ha utlegg for bedriften til fly, hotell, konferanse, middager og generelle sosiale utgifter.

---

⁴³ Folkvord 2016: 150

⁴⁴ Folkvord 2016: 150

⁴⁵ Skatte-ABC 2016/2017: 765

Derav kan et forskudd for utleggene være lik eller overstige 100 000 NOK. Da kan en direkte eller indirekte aksjonær til et selskap, der en nærstående til aksjonær er arbeidstaker, bli utbyttebeskattet for slike forskudd. Økonomiforbundet viste i deres høringsuttalelse ved forarbeidelse av loven, at daglig leder kan få økonomisk ansvar ved en selskapsreise. Vedkommende vil kunne få et forskudd utbetalt til å dekke utgifter i løpet av reisen.⁴⁶

4.2.2.3 Inflasjonsbasert beløp

Flere høringsinstanser foreslo at beløpet 100 000 NOK kunne endres til et inflasjonsbasert beløp, som for eksempel er knyttet opp mot folketrygdens grunnbeløp.⁴⁷ Dermed vil den gitte forskrift ikke bli foreldet, grunnet med at det lovfestede beløpet ikke vil minske i verdi grunnet inflasjon. Det er mulighet for lovgiver å endre på denne forskrift senere.

4.2.2.4 Rentesats

Om et lån er rentefritt eller rimeligere enn normrenten, skal rentefordelen regnes som utbytte og beskattes deretter på aksjonærens hånd.⁴⁸ Dermed vil det kunne være i aksjonær sin interesse å ta hensyn til hvilke rentebetingelser man ønsker for lån i henhold til unntaket. En aksjonær kan være i god tro om at flere rentefrie lån på under 100 000 NOK gjennom et år er skattefrie. Det vil da kunne komme som en overraskelse at man året etter vil bli skatteliget for rentefordelen. Rentefordelen skal også føres som utbytte hos selskapet og bli fradragsberettiget for selskapet. Det vil i utgangspunktet være fordelaktig for selskapet, men selskapet har med rentefordelen bevisst valgt bort en renteinntekt som kan anses som lite fordelaktig.

4.2.3 Unntak 3

Dette unntaket gjør at man som forbruker kan handle av selskap man eier aksjer i, uten å bli beskattet for kjøp på kreditt som kan anses som en normal betalingsmåte. Uten unntaket vil man f. eks ved kjøp av et produkt eller tjeneste av et selskap man er aksjonær i, bli beskattet for kreditten man blir gitt. Unntaket skiller da person som forbruker og aksjeeier.

Som forbruker vil man imidlertid kunne ha problemer med å betale faktura, eller man har glemt å legge faktura inn på forfall. Da kan en betalingsutsettelse på 30 dager eller mer, kunne føre til at man skal skatte av det opprinnelige fakturabeløpet.

---

⁴⁶ Høringsuttalelse Økonomiforbundet 2015

⁴⁷ Eksempel Høgskolen SørØst 2016

⁴⁸ Skatte-ABC 2016/2017: 766

Ved kjøp av produkt eller tjeneste av stor verdi, kan dette beløpet bli betydelig. Man vil kunne stille spørsmål om hvorvidt betaling innen 30 dager kan være for kort.

Det som videre gjør unntaket problematisk, er at man som aksjonær vil kunne bli beskattet for at en svoger eller nevø ikke gjør opp kreditten innen 30 dager, da de regnes som nærstående. Ved dårlige relasjoner mellom aksjonær og nærstående, vil det kunne bli en påkjenning for aksjonær i nevnte problemstilling. Ved uforutsette hendelser hos kreditor, eller teknisk feil, er det vanskelig å klandre aksjonær for at nærstående ikke innfrir fristen for innbetaling. Det kan videre påpekes at risikoen for at aksjonær blir skattlagt på bakgrunn av nærstående ikke betaler for seg, virker urimelig. Ikke minst må det være en påkjenning for aksjonær om en skal ha ansvaret for at sine nærstående gjør opp sin kreditt.

4.2.4 Unntak 4

Ved eierskap eller stemmerett lik eller mindre enn fem prosent som arbeidende aksjonær, blir man ikke utbytteskattet for forskudd av arbeidsgiver til utlegg for selskapet eller en arbeidsreise. Er det flere nærstående aksjonærer i konsernet, vil dette kunne utløse utbyttebeskatning når samlet eierskap eller stemmerett er mer enn fem prosent. Da må man ta stilling til hvem som skal utbyttebeskattes. Fordeling av utbyttebeskatningen over flere aksjonærer vil bli drøftet i underkapittelet om hensynet til nærstående (5.5.2).

Unntaket presiserer også problematikken rundt lån til ansatte, som er et gode flere selskaper benytter seg av.⁴⁹ Ansatte kan ha behov for kapital i en spesiell livssituasjon, hvor selskapet kan ønske å hjelpe sin ansatt med lånekapital. De kan også bli tilbudt rimeligere lån enn de som finnes på markedet.⁵⁰ Siden lån til ansatte er et generelt tilbud fra selskapet, vil unntaket tillate ansatte med aksjer i selskapet å ha lik rett til tilbudet som andre ansatte, forutsatt at andel eierskap eller stemmerett ikke overstiger fem prosent.

Det hender at ansatte blir tilbudt kjøp av aksjer i selskapet. I slike tilfeller hender det også at de ansatte blir tilbudt lånefinansiering til formålet fra selskapet.⁵¹ Unntaket gjør at man har mulighet til dette uten å måtte beskatte lån som utbytte.

---

⁴⁹ Finansdepartementet 2015: 4-5

⁵⁰ Altinn 2016

⁵¹ Finansdepartementet 2015: 5

Ved begrensning på fem prosent, har lovgiver skilt ansatt med og uten påvirkningsgrad i avgjørelsen om å gi lån.⁵² Dermed må man som ansatt ta hensyn til hvor mye eierskap man ønsker i selskapet ved kjøp av aksjer. For en aksjonær med betydelig eierskap eller stemmeandel, vil man ikke kunne begunstige seg selv gjennom aksjonærlån fra selskapet uten å bli beskattet som ved utbytte for lånesummen.

Med en slik begrensning av alle nærstående samlet, vil man utelukke interessellesskap. Dette vil kunne være problematisk i et selskap der det kan være flere aksjonærer som er nærstående til en ansatt som mottar lån fra selskapet. Fem prosent vil noen ganger være en relativt lav grense, når man ser flere aksjonærer samlet. Da vil det være viktig for de nærstående å være klar over problematikken før grensen blir overskredet. Det vil kunne være en overraskelse for dem, og som vil kunne påvirke aksjonærens økonomiske livssituasjon ved overtredelse.

Hovedorganisasjonen Virke foreslo i sin høringsuttalelse å øke grensen fra fem til ti-femten prosent. Det vises av de til definisjonen av de selskapene i konsern hvor eierandel blir samlet. Virke ser på forslaget som praktisk og enklere å forholde seg til.⁵³

---

⁵² Finansdepartementet 2015: 5

⁵³ Høringsuttalelse Hovedorganisasjonen Virke 2015

5. Skattemessige endringer som følge av omklassifiseringsregelen

Som følge av omklassifiseringsregelen, ble flere endringer innført for å løse skattemessige problemstillinger. Videre vil vi belyse og vurdere noen av disse.

5.1 Behandling av tilbakebetalt lånekapital

Ved nedbetaling av lån, har skattemessig inngangsverdi på aksjene til aksjonær økt jf. sktl. § 10-11 sjette ledd. Dermed kan aksjonær på et senere tidspunkt ta ut samme tilbakebetalt kapital skattefritt. Kapitalen kan tas ut enten ved tilbakebetaling av kapitalen, eller ved skattefritt utbytte som utnytter den økte inngangsverdien. Årsaken for skattefritt uttak, er grunnet at kapitalen ble utbyttebeskattet ved låneopptaket.

For en aksjonær er det viktig å være klar over at man ikke fritt kan få tilbake denne tilbakebetalingen. Selskapsrettslig er det flere begrensinger å ta hensyn til: som for eksempel at tilbakebetaling og utbytte skal gjelde for alle aksjer jf. asl. §§ 12-1 første ledd og 8-3 første ledd. Om da ikke medaksjonærer har fraskilt retten til utbytte. Gjennomslag for slike uttak krever flertall først i styret, og deretter i generalforsamling jf. asl §§ 6-25, 8-2 og 12-3. En tilbakebetaling kan kreve vedtektsendring grunnet valgt form av tilbakebetaling. En beslutning vil kreve minst to tredeler av stemmene i en generalforsamling, av den aksjekapital som er representert jf. asl. § 5-18.

5.2 Forslag til endring av den skattemessige behandlingen av tilbakebetaling

Det kan gå lang tid før aksjonær får utnyttet den økte inngangsverdien. Dermed vil sluttverdien av utbyttebeskatningen kunne bli relativt mye høyere enn den økte inngangsverdien, grunnet inflasjon. Et forslag som Folkvord la frem i 2016, er å tillate at aksjonær kan kreve fradrag for tilbakebetaling av aksjonærlån.⁵⁴ Dette er en fremgangsmåte som vil minimere kostnaden for aksjonær ved omklassifiseringen.

Ved høringsrunde om omklassifiseringsregelen, pekte Skattedirektoratet på at det ville bli mer komplisert å holde orden på inngangsverdien til aksjene ved å behandle tilbakebetaling som innskutt kapital.⁵⁵

---

⁵⁴ Folkvord 2016: 152

⁵⁵ Prop. 1 LS (2015-2016): 76

En løsning med fradrag for tilbakebetaling det året de forekommer, vil kunne minske komplikasjonene for Skattedirektoratet ettersom tilbakebetaling kan dokumenteres med bankutskrift eksempelvis. Men det påpekes at Skattedirektoratet støttet lovforslaget til omklassifiseringsregelen.⁵⁶

Ved at aksjonær har mulighet til å kreve fradrag for tilbakebetalingen i skatteåret de forekommer, kan aksjonær justere sin forskuddsskatt for samme året. Da vil sluttverdien av utbyttebeskatningen ved omklassifisering være lavere enn ved dagens regler. Lånene vil derav ha bedre forutsetning for å bli innfridd i henhold til låneavtale, da man utnytter den økte inngangsverdien tidligere enn ved senere tilbakebetalingshastighet.

Et eksempel som viser den reduserte kostnaden for aksjonær:

Sluttverdi på skattebetalingen av et aksjonærlån fra 1.januar 2017 og fem år frem i tid. Serielån på 1 000 000 NOK. Ved omklassifisering blir utbyttebeskatningen $1\,000\,000 * 1,24 * 0,24 = 297\,600$ NOK ved låneopptak. Inflasjon (y) er 2,5 %.⁵⁷

Sluttverdien av utbyttebeskatningen over fem år.

$$297\,600 * (1 + 0,025)^5 \text{ år} = 336\,700 \text{ NOK}$$

Blir den økte nåverdien benyttet ved år fem, blir kostnaden $336\,700 - 297\,600 = 39\,100$ NOK

$$\text{Sluttverdi} = 336\,700 - \sum_{k=0}^n 200\,000 * 1,24 * 0,24 * (1 + y)^{n-k}$$

Utrekning med bruk av formel gir $336\,700 \text{ NOK} - 320\,678,1 \text{ NOK} = 16\,021,9 \text{ NOK}$.

Aksjonærs effektive kostnad for aksjonærlån i dette eksempelet ville blitt redusert med 16 021,9 NOK. Dermed vil den effektive skattekostnaden av aksjonærlån bli betydelig redusert med en slik behandling med nedbetaling av aksjonærlån.

---

⁵⁶ Prop. 1 LS (2015-2016): 76

⁵⁷ Norges Bank 2017

5.3 Motregning mot utbytte

Når som helst kan det tildeles utbytte i selskapet når det foreligger aksjonærlån hos aksjonær. Da kan deler eller hele utbyttet motregnes mot tilsvarende verdi av aksjonærlån. Aksjonær som blir gitt et utbytte, slipper å skatte av det utbyttebeløpet man motregner med mot aksjonærlån. jf. sktl. § 10-11 femte ledd.

Om man innfrir et aksjonærlån ved motregning mot utbytte, så blir ikke inngangsverdi på aksjene økt. Dette skyldes at hele eller deler av utbytte holdes tilbake i selskapet, og reduserer lånebeløpet.⁵⁸

5.4 Utnytte økt inngangsverdi ved salg av aksjer

Et annet alternativ enn å utnytte den økte inngangsverdien ved utbytte, er salg av aksjer. Hvis salgsverdi er lik eller høyere enn den økte inngangsverdien, vil man få igjen for tidligere innbetalt skatt ved omklassifiseringen av det gitte lån.⁵⁹ Men er ikke hele det gitte lån tilbakebetalt, vil man miste muligheten til å få tilbake skattekostnaden ved låneopptak. Derav vil det kunne være av interesse for aksjonær å lånefinansiere tilbakebetaling.⁶⁰ Etter salg av aksjer, har man imidlertid mistet mulighetene for økonomisk gevinst av de i fremtiden.

5.5 Nærstående problematikk

Som tidligere utredet vil en aksjonær i et selskap kunne bli utbyttebeskattet for et lån gitt av selskapet til person som er nærstående av aksjonær. Nærstående er definert som ektefelle eller person som aksjonær er i slekt eller svogerskap med i opp eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som onkel eller tante jf. sktl. § 10-11 fjerde ledd.

Nærstående kan være ukjent med at aksjonær kan bli utbyttebeskattet for låneopptaket. Aksjonær vil også kunne være ukjent med problematikken. Det kan forventes at man som aksjonær vil kunne bli klar over omklassifiseringen, ved behandling av forespørselen om aksjonærlån i selskap man er direkte eier i. Men ved indirekte eierskap, kan man ikke forvente at aksjonær skal måtte holde rede på slike låneforespørsler. Selskapsstrukturer kan være kompliserte og uoversiktlig, samt informasjonsflyten kan være pågående.

---

⁵⁸ Prop. 1 LS (2015-2016): 77

⁵⁹ Prop. 1 LS (2015-2016): 77

⁶⁰ Folkvord 2016: 153

Omklassifiseringsregelen gir derfor rom for uheldige situasjoner både for aksjonær og nærstående. Det vil anses som urimelig for aksjonær å bli utbyttebeskattet for et ukjent låneopptak.⁶¹ Samtidig er det mulig at låntaker ikke hadde valgt det gitte lån om en var klar over den skattemessige konsekvens.

5.5.1 Samboer

Samboer er ikke omfattet i sktl. § 10-11 fjerde ledd. Men lovgiver har omfattet samboer i FSFIN § 10-11 punkt d. Nærstående definisjon jf. sktl. § 10-11 fjerde ledd er lik utbytteregelens definisjon fra 1976. Andel samboerskap i forhold til gifte har økt siden det. På 90-tallet var 20 prosent av de som levde i samliv samboere, og i 2014 var andelen over 25 prosent.⁶² Det kan derfor tyde på at lovgiver har kopiert utbytteregelens definisjon av nærstående, uten å modernisere med en utvidelse som omfatter samboerskap.⁶³

Lån kan i praksis bli gitt til samboer av aksjonær i selskapet, slik at aksjonær indirekte kan få nytte av det gitte lån, skattefritt. Ved at samboer gir det beløpet som er lånt i gave til aksjonær, vil aksjonær ha direkte tilgang til kapital fra selskapet skattefritt. Om aksjonær har nok eierskap i selskapet til å endre betingelser på aksjonærlån, vil det være mulighet for evigvarende nedbetalingsutsettelse.

Sktl. § 10-11 fjerde ledd nevner at lån som blir gitt indirekte til aksjonær skal skattlegges som utbytte. Dermed har lovgiver gjennom ordlyden inkludert lån videre fra samboer. Men om gave er tatt høyde for er usikkert. Derimot vil slike tilpasninger være i fare for ulovfestet gjennomskjæring av skattemyndighetene.

5.5.2 Flere aksjonærer som er nærstående

Det som kan komplisere nærstående problematikken er når det er flere aksjonærer som er nærstående til låntaker. Da er spørsmålet om hvordan utbyttebeskatningen skal fordeles. Skal den aksjonæren med nærmest eller mest eierskap beskattes for lånebeløpet, eller den aksjonæren med sterkest tilknytning til låntaker?

---

⁶¹ Folkvord 2016: 140

⁶² Statistisk sentralbyrå 2015

⁶³ Folkvord 2016: 141

Eller blir skatteplikten fordelt mellom aksjonærene? Valget fra skattemyndighetene sin side kan oppleves som urettferdig og urimelig for den enkelte aksjonær. Slike komplikasjoner kan gjøre at skattemyndighetene må bruke ressurser på denne problematikken.⁶⁴

5.5.3 Insolvens hos nærstående

Aksjonær kan bli rammet viss nærstående låntaker blir insolvent eller får gjeldsordning før lån er innfridd. Da kan det gitte lån falle bort, og aksjonær har mistet muligheten til økt inngangsverdi siden lån ikke blir tilbakebetalt. Slike situasjoner vil skattemessig oppleves urettferdig siden aksjonær ikke vil kunne få igjen for tidligere utbyttebeskatning.⁶⁵

5.6 Behandling av ikke-reelle lån etter omklassifiseringsregelen

Den nye omklassifiseringsregelen gjør at aksjonærlån blir beskattet som utbytte på aksjonærens hånd, men skattemyndighetene kan fortsatt vurdere hvorvidt det foreligger et ikke-reelt lån. Årsaken er at et lån har skattemessige konsekvenser i andre sammenhenger. Eksempelvis vil et lån hos en aksjonær bli behandlet som gjeld, mens utbytte behandles som formue. Det vil derav være av betydning for aksjonær og selskapet om utbetalingen blir behandlet som lån, lønn eller utbytte skattemessig. Vurderingen er helhetlig, hvor blant annet de forhold som er drøftet i kapittel 3.1 inngår.⁶⁶

For fleksible lån gjelder også spesialregler. Skatte-ABC 2017 beskriver: «Det er lagt til grunn at lånerammen for slike lån normalt ikke kan overstige 60 til 80 % av verdien av formuesobjektet som er stilt som sikkerhet og at sikkerheten skal være tinglyst». Selv om sikkerheten er mangelfull, vil det vurderes ut fra forholdene om et lån er reelt. Dersom lånerammen i et fleksibelt lån overstiges, kan den overstigende delen bli behandlet som ikke-reelt lån. Om forholdene tilsier det, kan hele låneavtalen bli ansett som ikke-reell.⁶⁷

5.7 Ugyldige lån

Aksjonærlån som bryter med asl. § 8-7 til 8-10, vil være ugyldige jf. asl. § 8-11. Lånebeløpet som er gitt til aksjonær, skal straks tilbakeføres til selskapet.

---

⁶⁴ Folkvord 2016: 141

⁶⁵ Folkvord 2016: 137

⁶⁶ Skatte-ABC 2016/2017: 754

⁶⁷ Skatte-ABC 2016/2017: 755

Fra asl. § 8-11 annet ledd setning to: «Den som på selskapets vegne har foretatt eller godkjent en ulovlig disposisjon, er ansvarlig etter reglene i § 3-7 annet ledd». Asl. § 3-7 viser til at denne personen blir ansvarlig for at lån blir tilbakebetalt, men personens erstatningsansvar kan bli lempet av skadeserstatning § 5-2.

Skattemessig vil det ikke være konsekvenser for et ulovlig lån som skal tilbakebetales. Blir derimot ikke lån ansett som et reelt lån, omklassifiseres det skattemessig som et utbytte og anses som et ulovlig utbytte uten rett til skjerming.⁶⁸

For å unngå dobbeltbeskatning kan en aksjonær som har tilbakeført, og beskattet den ulovlige utdelingen til selskapet, i praksis legge til grunn et tilsvarende beløp som skal kunne deles ut senere uten skattlegging etter sktl. § 10-11 annet ledd.⁶⁹ For å gjøre det enklere å forholde seg til reglene, kunne det vært et poeng å ikke skille mellom lovlig og ulovlig aksjonærlån skattemessig i Norge?

---

⁶⁸ Skatte-ABC 2016/2017: 757

⁶⁹ Skatteetaten 2016

6. Aksjonærlån eller utbytte

Ved ønske om utdeling, vil valget kunne stå mellom utbytte eller aksjonærlån. Vi tar først for oss forskjellen mellom lån og utbytte etter innføringen av omklassifiseringsregelen. Videre ser vi på hvilket alternativ som kan være mest fordelaktig, og til slutt tar for oss det finansielle valget mellom aksjonærlån eller alternativt lån.

6.1 Forskjeller etter omklassifiseringsregelen

Ved aksjonærlån har man ikke blitt beriket siden man har tilbakebetalingsplikt for kapitalen som er overført. Ved utbytte er overføringen av kapital endelig hos aksjonær. Dette er en vesentlig forskjell mellom de to. En annen er at aksjonærlån kan gis til en bestemt aksjonær jf. asl. § 8-7 første avsnitt, mens utbytte er i utgangspunktet utdeling av kapital til alle aksjonærer som har utbytterett jf. asl. § 8-3 første ledd. Som utredet tidligere, har aksjonærene mulighet til å avtale skjevdeling av utbytte.

Et aksjonærlån blir beskattet som ved utbytte etter aksjonærmodellen. Imidlertid gir ikke omklassifiseringsregelen begrensninger i tilgangen til gode lånebetingelser, som for eksempel rentefrihet og evig tilbakebetalingsutsettelse.⁷⁰ Dermed vil et aksjonærlån gitt, eller endret, etter 6.oktober 2015, kunne oppføre seg tilnærmet lik som ved utbytte, med samme beskatning på aksjonærnivå etter aksjonærmodellen. Forskjellen vil være tilbakebetalingsplikten som foreligger.

Som gjort rede for tidligere, kan skattemyndighetene fortsatt vurdere lån som ikke-reelle. I tilfellet vil et aksjonærlån bli behandlet som utbytte skattemessig på aksjonær og selskapsnivå.⁷¹

6.2 Hva er mest fordelaktig

Spørsmålet om hva som er mest fordelaktig av utbytte eller aksjonærlån, er et veldig åpent spørsmål – og man kan se på det fra aksjonær, medaksjonærer og selskapets perspektiv.

I denne utredningen fokuserer vi primært på aksjonær sin side. I et selskap kan det være flere aksjonærer som har ulike syn, vedrørende når de behøver utdeling av selskapets midler, og hvor høy utdelingen skal være.

---

⁷⁰ Skatte-ABC 2016/2017: 766

⁷¹ Skatte-ABC 2016/2017: 753

Er det mulig for skjevdelt utbytte, er dette det mest fordelaktige for aksjonær. Da har man fått et utbytte til seg selv. Hvis man som eneste aksjonær ønsker utdeling i et selskap med flere aksjonærer, og medaksjonærer ikke ønsker å fraskille seg utbytteretten, kan aksjonærlån være et alternativ.

Med diversifisert eierside i selskapet, vil i utgangspunktet et aksjonærlån være dyrt for aksjonær. Dette skyldes at selskapet mest sannsynlig vil vurdere aksjonærlån opp mot alternative investeringer. Dermed vil rentebetingelsene på et lån i utgangspunktet være på nivå med markedsrente, om ikke høyere grunnet alternativkostnaden. Aksjonær må også i tillegg skatte av lånebeløpet etter aksjonærmodellen. Kostnaden ved aksjonærlån mot utbytte kan da bli betydelig høyere.

Normalt ønsker medaksjonærer utbytte, ettersom de ønsker avkastning på innskutt kapital.⁷² Da blir selskapets utdeling delt mellom selskapets aksjonærer etter eierandel. Ved aksjonærlån ville man som aksjonær kunne fått tilgang til samme kapital til seg selv som ved normalt utbytte, men selskapet deler bare ut kapitalen tilnærmet aksjonærlån. Derav er utdelingen mindre i verdi ved aksjonærlån enn normalt utbytte. Alternativt kan man ved aksjonærlån låne hele det opprinnelige utdelingsbeløpet, som da kan være et bedre alternativ enn normalt utbytte siden man oppnår en høyere utdeling.

---

⁷² Woxholth 2014: 113

7. Aksjonærlån eller alternativt låneopptak

Når det er ønskelig og mulighet for aksjonærlån, kan aksjonær vurdere alternativt låneopptak. Ved et alternativt låneopptak har man ikke utbyttebeskatningen for lånesummen. Dermed vil det ved første øyekast være gunstig å velge alternativt låneopptak. Men aksjonærlån har sine fordeler mot låneopptak fra alternativ kreditor. Eksempelvis ved innbetaling av avdrag på aksjonærlån, vil den økte inngangsverdien gi økt skjermingsfradrag jf. sktl. § 10-12.

Renteutgiftene på et aksjonærlån vil også tilfalle eget selskap, som gjør at man har mulighet for å få disse tilbake, lik den delen man eier av selskapet. Derimot har ofte selskapet gjeld til kreditorer. Dermed må en andel av renteinntekten i selskapet tilfalle kreditorene. Denne andelen utregnes på grunnlag av andel gjeld i selskapet, og differansen mellom rentesats på aksjonærlån og selskapets gjeld.

Det vil også være fordelaktig med betaling av renter på aksjonærlån, siden man vil ha mulighet for avkastning på disse renteutgiftene. Avkastningen av renteinntekten for selskapet vil indirekte tilfalle aksjonæren. Den vil derimot bli redusert med den eierandelen man ikke eier. Når det blir besluttet utbytte, vil avkastningen av renteinntektene kunne falle på aksjonær direkte. Har verdien på aksjene økt er det mulighet for å selge dem, og dermed "få igjen" for tidligere renteutgifter.

Derimot vil aksjonær være tjent med å unngå skattekostnaden for renteinntekten i selskapet ved delt eierskap. Eier aksjonær et selskap 100 %, vil rentefradraget i personlig skattemelding utligne beskatningen av renteinntekten i selskapet. Ved delt eierskap, vil man unngå en prosentvis del av skattekostnaden av renteinntektene i selskapet. Denne prosentdelen er lik den prosentdelen man ikke eier.

Når man som aksjonær låner penger fra selskapet, vil ikke selskapet kunne oppnå avkastning av denne kapitalen ved alternativ plassering. Avhengig av driften og eierskapet i selskapet, er dette noe aksjonær og selskapet bør ta hensyn til i vurderingen ved opptak av aksjonærlån.⁷³

---

⁷³ Woxholth 2014: 255

7.1 Sluttverdiregning av aksjonærlån mot alternativt låneopptak

Ved bruk av en modell kan vi regne ut når man er tjent med aksjonærlån, mot alternativt lån ut fra markedsrenten på lån over x antall år. Modellen tar for seg de ulike hensyn som aksjonær må ta stilling til. Modellen tar ikke hensyn til administrative kostnader hos alternativ kreditor og i selskapet, da disse vil variere. Dermed brukes begrepet nominell markedsrente i beregningene.

7.1.1 Avkastningskrav

For utregning av avkastningskrav, brukes Weighted Average Cost of Capital (WACC):

$$WACC = (\text{Risikofri rente} + (\text{Beta})\text{Risikopremie}) * \text{vekting egenkapital} + \text{gjennomsnittlig lånerente for selskaper} (1 - \text{skattesats}) * \text{vekting gjeld}$$

WACC tar for seg kapitalkostnad på både egenkapital og gjeld i selskapet. Siden selskapets kapital består som ofte både av egenkapital og gjeld, så behøves kapitalkostnaden for de begge vektet.⁷⁴ Tall fra Statistisk Sentralbyrå (2015) viser at egenkapitalandel i 2015 var på 44 % for norske ikke-finansielle aksjeselskaper.⁷⁵ Derav blir gjeldsandel 56 %.

Siden modellen er generaliserende settes Betakoeffisient lik 1. Risikopremie regnes ut ved bruk av gjennomsnittlig niårig totalkapitalrentabilitet for ikke-finansielle aksjeselskaper, trukket fra risikofri rente. For risikofri rente brukes tiårig norske statsobligasjoner. Kapitalkostnaden for gjeld settes til 4 prosent, som var nasjonalt gjennomsnitt i 2012 for små og mellomstore bedrifter.⁷⁶ Disse bedriftene utgjorde 99,5 % av alle norske bedrifter i 2009.⁷⁷ Lånerenta blir redusert med skattefradrag etter gjeldende 2017 skattesats for selskaper.

7.1.2 Utregning

Betingelser til modellen er at rentesats settes lik nominell markedsrente på et lån fra alternativ kreditor med samme låneperiode som aksjonærlån. Både lån fra alternativ kreditor og aksjonærlån må være annuitetslån. Ved positiv sluttverdi er man tjent med aksjonærlån mot alternativt lån.

---

⁷⁴ Fernández 2011: 2

⁷⁵ Statistisk Sentralbyrå 2017

⁷⁶ Hetland & Mjøs 2014: 74

⁷⁷ Nærings- og handelsdepartementet 2012

Modell brukt til utregning:

$$\text{Sluttverdi} = \left(\sum_{T=0}^N (\text{Renter} * (1 + A)^{(N-T)}) \right) * E + \left(\sum_{T=0}^N (\text{Avdrag}) * (1 + \text{Sf})^{(N-T)} * \right. \\ \left. ((1+A)^{(N-T)} * E) \right) - (\text{lånesum}(1+D)^N - \text{lånesum}) * E - \text{lånesum} * S * \text{So} * (1+A)^N + (\text{renter}) * \\ 1-E * S - \text{Prosentvis del av renter til kreditorer} ((\text{rentesats lån fra kreditorer} / \\ \text{markedsrentesats}) * (1-E))$$

$$S = \text{Skattesats 2017} = 24 \%^{78}$$

$$\text{So} = \text{Oppgrossingsfaktor ved utbyttebeskatning 2017} = 1.24^{79}$$

$$\text{Sf} = \text{Skjermingsfradragrenter} = 0,4 \%^{80}$$

$$A = \text{Avkastningskrav} = \text{WACC} = (1,33 \%^{81} + (\text{Beta}=1) 8,811 \%^{82} - 1,33 \%) * 0,44 + 0,04 (1 - \\ 0,24(1,24)) * 0,56 = 5,45 \%$$

E = Aksjonærs eierandel i selskapet i prosent

N = Antall år låneopptak

T = År

Setter man sluttverdi lik null vil man kunne regne ut en marginalrente over en bestemt låneperiode. Figuren nedenfor viser utregninger av marginalrente for hvert år over en tidsperiode på 20 år, som gir en marginallinje for rentesatsen. Marginallinjen vil variere ut fra hvor stor eierandel man har i selskapet, dermed har vi foretatt tre utregninger med henholdsvis 100 prosent, 85 prosent og 70 prosent eierskap. Ved markedsrente høyere enn marginallinjen, sier modellen at det er mer økonomisk gunstig med aksjonærlån enn alternativt lån fra markedet.

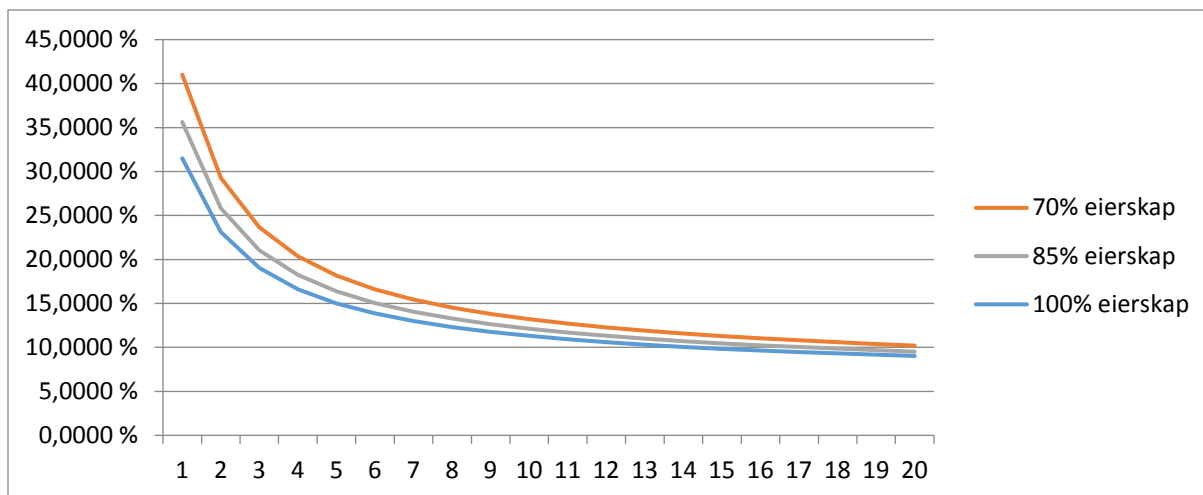
⁷⁸ Regjeringen 2016

⁷⁹ Regjeringen 2016

⁸⁰ Skatteetaten 2017

⁸¹ Norges Bank 2017

⁸² Statistisk sentralbyrå 2017a

Figur 7.1. Marginallinjen for rentesats

Marginallinjene faller og er dermed lavere ved lengre låneperiode. Dermed vil det kunne tale i retning av aksjonærlån mot alternativt lån ved lengre låneperiode, da marginallinjen synker.

Eksempelvis ved en markedsrente på 15 prosent, er man tjent med aksjonærlån ved ønsket låneperiode på 8 år eller lengre ved både 70, 85 og 100 prosent eierskap. Derimot vil man være tjent med alternativt lån ved markedsrente på 15 prosent når ønsket låneperiode er lavere enn 8 år. Ved høyere eierandel, blir marginalrenten lavere ved samme låneperiode.

Ved at marginallinjene faller ned mot 10 prosent rentesats over tid, vil man som aksjonær kunne være tjent med aksjonærlån mot alternativt lån. Som utredet tidligere, vil en aksjonær kanskje vurdere aksjonærlån ved likviditetskrise. Utelukker man mulighetene for boliglån med pant i bolig, kan markedsrenten som aksjonær vil kunne oppnå fra markedet være høyere enn marginallinjen. Den nominelle markedsrenten på eksempelvis et lån uten sikkerhet per 10.juni 2017 kan overstige en marginallinje ved en lengre ønsket låneperiode.⁸³

7.2 Konklusjon

På bakgrunn av beregningene, vil ikke omklassifiseringsregelen gjøre at man alltid vil velge bort aksjonærlån til fordel for alternativt lån. Dette begrunnes med at aksjonærlån kan være billigere enn alternativt lån, som vist ovenfor. Man vil også som nevnt tidligere, kunne få skattekostnaden helt eller delvis tilbakebetalt ved utbytte eller realisasjon som utnytter den økte inngangsverdien. Dette vil minske den effektive skattekostnaden.

⁸³ Gjensidige 2017

8. Regulering av aksjonærlån i andre land

Utenlandsk rett kan fungere som et bidrag, eller støttemoment, ved tolkning og utarbeidelse av det norske rettsgrunnlaget.⁸⁴ At flere land innehar forskjellige rettsregler kan i noen tilfeller være et problem.⁸⁵ For strenge eller urimelige regler kan føre til insentiver til å investere i andre land, hvor skatten er lavere.⁸⁶ Dette gjør at Norge på enkelte områder har behov for å være på lik linje med andre land.⁸⁷

NOU 2014:13 legger til grunn at det er fornuftig å ha et beskatningsnivå likt eller i nærheten av sammenlignbare land. Beskatningsnivået i Danmark og Sverige kan ha særlig betydning for Norge, både samfunnsmessig og geografisk.⁸⁸ Samtidig har Norge et behov for å tilpasse seg de resterende EU-landene. Tyskland for eksempel, er nummer to på listen av Norges ti største handelspartnere i 2013, både innenfor import og eksport av varer.⁸⁹ Tyskland er en stor aktør i den europeiske unionen med sine 96 plasser i Europaparlamentet.⁹⁰ Dette gjør at vi finner det interessant å se på Tysklands håndtering av aksjonærlån.

I den videre utredning tar vi for oss svensk, dansk og tysk lovgivning separat.⁹¹ Tidligere kunne det vært naturlig og sett på Sverige og Danmarks lovgivning under ett, da disse hadde flere likhetstrekk ved håndtering av temaet. Imidlertid kom en ny lov vedrørende aksjonærlån i Danmark, som trådte i kraft 1. januar 2017 – det er derav ikke like hensiktsmessig lenger.⁹² Vi vil derfor hovedsakelig se på hvert land separat, før vi sammenligner og vurderer hvor restriktive landene er i forhold til hverandre rundt aksjonærlån.

Før vi går dypere inn på hvert enkelt lands lovgivning, er det grunn til å undre hvorfor Norge først i 2015 fikk en regel som gjaldt for aksjonærlån. Ettersom Danmark og Sverige har fokusert på denne problematikken i flere tiår. Den opprinnelige danske aktieselskabsloven fra 1917 inneholdt ingen bestemmelser vedrørende aksjonærlån.

---

⁸⁴ Nygaard 2004: 51

⁸⁵ Nygaard 2004: 51

⁸⁶ NOU 2014:13: 16

⁸⁷ Nygaard 2004: 51

⁸⁸ NOU 2014:13: 16

⁸⁹ NOU 2014:13: 90

⁹⁰ Den Europæisk Union 2017

⁹¹ Vi velger å følge den norske form for henvisning av lovverket, vær oppmerksom på at dette ikke nødvendigvis samsvarer med hvordan de gjør det i landene vi tar for oss.

⁹² Erhvervsstyrelsen 2016

Loven ble likevel tolket dit hen at det i Danmark var forbud mot aksjonærlån.⁹³ I 1952 ble det innført bestemmelser om forbud mot aksjonærlån i aktieselskabsloven.⁹⁴ I Sverige ble låneforbudet først introdusert i svensk aksjelov i 1973 gjennom prop.1973:93.⁹⁵ Det var en granskningsrapport *Förslag till aktieboslag m.m.* (SOU 1971:15) som la grunnlag for lovforslaget. Det ble gjennom utredningen avdekket grunn til å tro at det var ganske vanlig for selskapene å låne ut midler til aksjeeiere.⁹⁶

Norge valgte å la temaet aksjonærlån stå åpent ved utarbeidelse av skattereformen i 2006, til tross for at stortingsmelding nr. 29 (2003-2004) behandlet omgåelse og tilpasningsmuligheter ved en eventuell innføring av aksjonærmodellen. Det ble påpekt i stortingsmeldingen at en aksjonær ville kunne ta opp lån fra selskapet i stedet for å ta ut utbytte.⁹⁷ Departementet la til grunn at det må være et reelt låneforhold med tilbakebetalingsplikt og vilkår fastsatt etter armlengdeprinsippet. Om kravene ikke ble oppfylt ville slike lån omklassifiseres til utbytte.⁹⁸

Folkvord (2013) har påpekt at utbytte enkelt kan maskeres som lån. Ved litt bruk av ressurser vil dette mer eller mindre være umulig å avdekke. Så lenge den formelle dokumentasjonen er i orden vil det være svært vanskelig å bevise at det ikke foreligger en reell tilbakebetalingsplikt. Dette er spesielt tilfelle ved avtaler som har forfallstid på renter og avdrag langt frem i tid.⁹⁹

Det er i mange tilfeller vanskelig å forutse omgåelse av beskatning ved innføring av nye regler. I denne sammenheng er det grunn til å undres om omgåelse av utbytteskatt kunne vært forhindret, ettersom Danmark og Sverige har hatt fokus på temaet lenge før Norge valgte å belyse problematikken rundt aksjonærlån. Det er uten tvil tidkrevende å utarbeide en skattereform. Det at både Danmark og Sverige har erfaring på temaet, er noe Norge kunne dratt nytte av ved utarbeidelsen av aksjonærmodellen i 2006.

---

⁹³ Økonomi- og Erhvervsministeriet 2008: 485

⁹⁴ Økonomi- og Erhvervsministeriet 2008: 485

⁹⁵ Prop.1973:93: 59

⁹⁶ SOU 1971:15: 322

⁹⁷ St.meld.nr. 29 2003-2004: 90

⁹⁸ St.meld.nr. 29 2003-2004: 90

⁹⁹ Folkvord 2013: 135

8.1 Sverige

1. januar 2006 trådte Sveriges siste aksjelov, aktiebolagslagen (2005:551) i kraft. Den sentrale bestemmelse vedrørende aksjonærlån finner man i kapittel 21 aktiebolagslagen (ABL.) §§ 1 og 2. Bestemmelsen i ABL. § 1 første ledd, lyder som følger: «Om inte annat följer av 2 §, får ett aktiebolag inte lämna penninglån till den som äger aktier i bolaget eller i annat bolag i samma koncern». Dette gjelder også for aksjonærens nærstående, jf. ABL. Kap. 21 § 1 tredje ledd.

Det generelle låneforbudet ble begrunnet av hensyn til kreditorer og for å hindre skatteflukt.¹⁰⁰ Utredningen av SOU 1971:15 anså at aksjonærlån var i strid med aktiebolagslagstiftningen. Dette fordi selskapsformen aksjeselskap ikke gir aksjonær personlig ansvar for selskapets gjeld, men aksjonær har likevel mulighet for lån fra selskapet.¹⁰¹ Det ble sett på som en undergraving av sikkerheten i aksjeloven, vedrørende reglene om bundet kapital, med hensyn til andre aksjonærer, kreditorer og ansatte.¹⁰² Det ble påpekt i utredningen at de som vil drive et selskap der kredittsikkerheten i realiteten ligger i egen solvens, bør i utgangspunktet ikke få velge selskapsformen aksjeselskap.¹⁰³

Det ble videre lagt vekt på at det var vanlig med selskapsformen aksjeselskap for å oppnå skattefordeler.¹⁰⁴ Det var vanlig at den aksjeeieren som hadde dominerende eierandel i selskapet tok ut penger fra selskapet for bruk til private formål. Ved låneforbud ville denne formen for skatteunndragelse bli utelukket.¹⁰⁵

8.1.1 Unntak fra låneforbud i Sverige

Skatteverket har mulighet til å gi fritak fra forbudet mot aksjonærlån dersom det foreligger særlige grunner jf. kap. 21 ABL. § 8. Muligheten for å fravike forbudet er hovedsakelig for at lån skal kunne gjøre det lettere med generasjonsskifte i selskaper med få eiere.¹⁰⁶ Tilfeller hvor skatteverket har besluttet at det ikke foreligger særlig grunner til å fravike låneforbudet kan overklages til regjeringen jf. kap 31 ABL. § 5.

---

¹⁰⁰ NOU:2014:13: 274

¹⁰¹ SOU 1971:15: 322

¹⁰² SOU 1971:15: 322

¹⁰³ Prop.1973:93: 59

¹⁰⁴ Prop.1973:93: 90-92

¹⁰⁵ Prop.1973:93: 90-91

¹⁰⁶ Skatteverket 2017

Det generelle låneforbudet har også fem punkter som er unntatt forbudet i Sverige jf. kap. 21 ABL. § 2. Unntakene er som følger: kommunale lån, konsernlån, kommersielle lån, riksgäldslån (lån fra statlig myndighet) og småaksjonærelån. Ettersom vår utredning fokuserer på lån gitt fra aksjeselskap til aksjonær har vi valgt å begrense fokuset til unntakene som omhandler kommersielle lån og småaksjonærelån.

8.1.2 Kommersielle lån

Kommersielle lån er ment utelukkende for debitors bevegelse, og at selskapet tilbyr lån utelukkende av forretningsmessige årsaker.¹⁰⁷ Med bevegelse refereres det til alle økonomiske aktiviteter, uavhengig av om det drives av en fysisk eller juridisk person og uavhengig av resultat. De økonomiske aktivitetene må imidlertid ha eksistert før aksjonærlån var aktuelt. Dermed vil et lån der debitor skal få hjelp til igangsettelse av en økonomisk aktivitet, ikke være omfattet av unntaket.¹⁰⁸ At et lån er utelukkende for debitors bevegelse, fremgår av at en skal forhindre lån til privat konsum.¹⁰⁹

Et omstridt spørsmål har tidligere vært om det var långiver eller låntaker sitt forretningsmessige behov som skulle legges til grunn ved opptak av kommersielle lån. Det følger av lovteksten at forretningsmessigheten skal bedømmes på bakgrunn av det långivende selskapets interesse.¹¹⁰ Et gitt lån skal være egnet til å direkte eller indirekte fremme den virksomheten som selskapet (långiver) driver.¹¹¹

I 2013 argumenterte Folkvord for at en stoppregel i Norge kan bygge på et utgangspunkt om at aksjonærlån skal klassifiseres som utbytte, men at det likevel tillates lån hvor en har klar forretningsmessig begrunnelse.¹¹² Folkvord påpekte videre utfordringen ved å vurdere hvorvidt vilkår for forretningsmessig begrunnelse er oppfylt.

Skulle det bli aktuelt å vurdere om aksjonærlån i Norge er forretningsmessig begrunnet, må en mulig ta stilling til om det er selskapet (långiver) eller aksjonær (låntaker) sin forretningsmessig begrunnelse som skal bli vektlagt.

---

¹⁰⁷ Prop. 2004/05:85: 804

¹⁰⁸ Prop. 2004/05:85: 804

¹⁰⁹ Prop. 2004/05:85: 804

¹¹⁰ Prop. 2004/05:85: 804

¹¹¹ Prop. 2004/05:85: 804

¹¹² Folkvord 2013: 136

Dette fordi definering eller vektlegging av hvorvidt noe er forretningsmessig vil variere. Sverige definerer forretningsmessig som at det skal fremme det långivende selskapet sin interesse.¹¹³ Ved at selskapet gir et lån til aksjonær skal det komme selskapet til gode i en eller annen form. I Danmark legges det vekt på om lån og vilkår kan oppstå med en uavhengig tredjepart i vurdering om det foreligger en forretningsmessig transaksjon.¹¹⁴

Bakgrunnen for at Norge ikke har tatt hensyn til lån som er forretningsmessig begrunnet, kan trolig begrunnes med at det er ressurskrevende for skattemyndighetene å vurdere hvorvidt det foreligger reelle lån med tilbakebetalingsplikt. Det er et omfattende arbeid med kartlegging, samt vanskelige bevisvurderinger.¹¹⁵ Det er dermed nærliggende å anta at det ville vært ytterligere ressurskrevende for skattemyndighetene om de i tillegg skulle vurdere om vilkår for forretningsmessig begrunnelse er tilstede. Folkvord (2013) hevder likevel at vurdering om vilkår for forretningsmessig begrunnelse vil være enklere å vurdere, enn om det foreligger grunn til ulovfestet gjennomskjæring.¹¹⁶ Dette blir begrunnet med at en ofte finner argumenter som taler for at lån fremfor utbytte ikke er skattemessig motivert. Dermed vil ene vilkår for gjennomskjæring ikke blir oppfylt.¹¹⁷

8.1.3 Småaksjonærelån

Unntaket, småaksjonærelån vil si at det generelle låneforbudet ikke gjelder for lån til aksjonærer eller dens nærstående, dersom eierandel til låntaker samlede med nærstående ikke utgjør én prosent av aksjekapitalen.

Forarbeidet i SOU 1971:15 slo fast at formålet med det generelle låneforbudet først og fremst gjaldt for personer med betydelig innflytelse i selskapet.¹¹⁸ Lån er derfor tillatt hvis aksjonær alene eller sammen med nære slektninger, ikke utgjør én prosent av aksjekapitalen og inntil 500 aksjer.¹¹⁹ Bakgrunnen for unntaket småaksjonærelån ble begrunnet med at ansatte skulle få muligheten til å låne av selskapet, selv om de hadde liten eierpost i selskapet.¹²⁰

---

¹¹³ Prop. 2004/05:85: 804

¹¹⁴ SKAT 2017

¹¹⁵ NOU 2014:13: 274

¹¹⁶ Folkvord 2013: 136

¹¹⁷ Folkvord 2013: 136

¹¹⁸ SOU 1971:15: 323

¹¹⁹ Prop. 1975:103: 494

¹²⁰ Prop. 1975:103: 494

Det ble ikke ansett som noen fare for at denne unntaksregelen kunne bli anvendt som omgåelse av skatteplikt, og i så fall ikke av betydelig omfang.¹²¹ Det ble videre i SOU 1971:15 nevnt at en kunne diskutere hvorvidt grensen for lån burde blitt fastsatt i henhold til selskapets personalpolitikk. Grensen ble imidlertid begrunnet med at 500 aksjer normalt sett representerer et betydelig lånebeløp.¹²² Norge har også tatt hensyn til ansatte med nærstående som har mindre enn fem prosent eierandel i unntakene jf. FSFIN § 10-11-1. Grensen for eierandel er høyere i Norge enn i Sverige, hovedforskjellen er at Norge har som vilkår at en må være ansatt, noe en ikke finner i Sveriges unntak.

Videre kan det vurderes om Norge burde hatt en tilsvarende regel, hvor alle aksjonærer med liten eierpost har mulighet til å låne av selskapet. Folkvord (2016) konkluderte med at unntaket i Norge burde gjelde for alle aksjonærer og ikke bare ansatte.¹²³ Med en lav eierpost vil man ikke oppnå noen selskapsrettslig kontroll. Det kan tenkes at en har kjøpt aksjer med den hensikten at en ønsker å investere. Et selskap vil i utgangspunktet heller ikke gi en aksjonær med lav eierpost et lån som ikke er gunstig for selskapet å låne ut. Risikoen for skatteomgåelse er i liten grad sannsynlig, da resterende eiere i utgangspunktet ikke vil gi en slik fordel til låntaker.

8.1.4 Brudd på låneforbudet i Sverige

Når det gjelder sanksjoner ved brudd på låneforbudet har det svenske rettssystemet hjemmel på tre ulike rettsområder: sivil, skatt og straff. Disse rettsområdene kan også relateres til Norge, hvor lån har blitt utdelt på ulovlig grunnlag. De følgende underkapitlene vil ta for seg de ulike rettsområdene i det svenske rettssystemet, og sammenligne dem med Norge.

8.1.4.1 Sivilrett

Sivilrettslig brudd av låneforbudet følger av ABL. kap. 21 § 11. Har et aksjeselskap gitt lån som strider med bestemmelsene i kapittel 21 skal mottakeren umiddelbart returnere det han eller hun har mottatt.

Prop. 2004/05:85 vektla at en mottaker av et ulovlig lån ikke burde kunne unngå tilbakebetalingsplikt på grunn av manglende innsyn i selskapets finansielle situasjon.

---

¹²¹ Prop. 1975:103: 495

¹²² Prop. 1975:103: 494

¹²³ Folkvord 2016: 155

Mottakeren kan heller ikke stille seg bak begrunnelsen uvitenhet ved at hun eller han er omfattet av låneforbudet. På bakgrunn av dette ble det foreslått at ulovlig lån ikke skal ta hensyn til mottakerens hensikt eller uaktsomhet.¹²⁴

I de tilfeller hvor det er flere aksjonærer i selskapet, vil det være fordelaktig for de øvrige aksjonærene at den enkelte aksjonær som har fått et ulovlig lån, blir holdt ansvarlig og ikke selskapet. Dette kan begrunnes med at de andre aksjonærene ikke vil være tjent med at selskapet skal ta konsekvensene for den enkelte aksjonærs uaktsomhet.

Lån i Norge som bryter med asl. § 8-7 til 8-10, vil være ugyldig jf. asl. § 8-11. Lånebeløp som er erklært ugyldig skal tilbakeføres til selskapet av mottakeren. Den som på selskapets vegne har medvirket til at transaksjonen har blitt gjennomført, og som forstod eller burde forstått at utdelingen var ulovlig er ansvarlig for at utdelingen blir tilbakeført til selskapet. Det følger videre av asl. § 3-7 annet ledd at ansvaret kan lempes etter lov om skadeserstatning § 5-2. De tilsvarende reglene for brudd på ulovlig lån i den svenske aksjeloven legger ansvaret over på mottaker av lån, uavhengig om en var i god tro eller ei.¹²⁵

Bestemmelsen for erstatning i den svenske ABL. kap. 29 gjelder blant annet for styret, daglig leder, aksjonærer og revisor. Erstatning kan bli aktuelt dersom en slik person forsettlig eller uaktsomt forårsaker selskapet skade. Tilsvarende lover i Norge finnes i aksjeloven, kap.17. For et ulovlig lån i Norge kan et erstatningsansvar bli aktuelt hvis lån ikke blir tilbakebetalt på grunn av låntakerens insolvens, hvor dette fører til at selskapet ikke har likviditet til å ta på seg en fordelaktig kontrakt, som igjen fører til et økonomisk tap.¹²⁶

8.1.4.2 Skatterettslig

Ved innføring av det svenske låneforbudet var det ikke tatt stilling til hvorvidt ulovlig lån skulle beskattes eller ikke. I Prop. 1973:93 ble det belyst hvordan man burde sanksjonere rundt brudd på låneforbudet. Et ulovlig lån i skattesammenheng er betraktet som skjult lønn eller forkledd utbytte, og er derfor gjenstand for beskatning.¹²⁷

---

¹²⁴ Prop. 2004/05:85: 436

¹²⁵ Prop. 2004/05:85: 436

¹²⁶ Bråthen 2004

¹²⁷ Prop. 1973:93: 95

Bestemmelsen som foreligger i dag har som formål å motvirke at det forekommer skatteplanlegging.¹²⁸ Den skattemessige konsekvensen av et lån som er i strid med ABL. kap. 21 §§1-7, er at mottakeren som er en fysisk person, beskattes for lånebeløpet som om det er inntekt. Dette følger av kapittel 11 § 45 i inkomstkattelagen (1999:1229).

I Norge er det som tidligere nevnt ikke skattemessig konsekvenser for lån som anses ulovlig etter selskapsreglene, men det skal som nevnt tilbakeføres. I de tilfeller hvor lån ikke anses som reelt, vil utdelingen omklassifiseres skattemessig som et utbytte og anses som et ulovlig utbytte uten rett til skjerming.¹²⁹

8.1.4.3 Strafferettslig

Svenske straffesanksjoner reguleres i ABL. kap. 30 § 1, 4. punkt. Det fremkommer her at den som forsettlig eller av grov uaktsomhet bryter med ABL. kap 21 § 1, 3,5 eller 10 dømmes til bøter eller fengsel i inntil ett år. Et brudd på låneforbudet er et forholdsvis alvorlig lovbrudd ettersom fengsel finnes i straffeskalaen. En eldre juridisk sak «NJA 1986 s. 56» viser at en person som forsettlig brøt låneforbudet fire ganger, ble dømt til en måneds fengsel. Sammenlagt oversteg de ulovlige lån selskapets egenkapital (nesten 7 000 000 SEK).

Bakgrunnen for fengselsstraff i en måned, fremfor bot, skyldes allmennpreventive hensyn. En ønsker å avskrekke allmennheten fra å begå lignende forbrytelser.¹³⁰ Det kan også foreligge et straffeansvar for de involverte parter ved et ulovlig lån i Norge.¹³¹ Et ulovlig lån kan rammes av straffelovens regler om underslag eller økonomisk utroskap, med strafferamme på bøter eller fengsel opp til to år.

Ved et ulovlig lån skal revisor gjøre en merknad om brudd i sin revisjonsberetning, dette gjelder både i Sverige og Norge.¹³²

---

¹²⁸ Prop. 2009/10:12: 8

¹²⁹ Skatte-ABC 2016/2017: 757

¹³⁰ NJA 1986 s. 56

¹³¹ Bråthen 2004

¹³² Prop. 1973: 93: 95 og Bråthen 2004

8.2 Dansk rett

Aksjonærlån har lenge vært et omdiskutert tema i Danmark. I utredningen *Modernisering af selskabsretten*, fra Økonomi og Erhvervsministeriet i 2008, ble det diskutert hvorvidt det var behov for liberalisering av aksjonærlån reglene.¹³³ Til tross for at flertallet mente at forbudet mot aksjonærlån burde bli opphevet, ble det likevel ikke foretatt noen endringer.¹³⁴

Folketinget vedtok derimot 1. desember 2016 en endring av selskabsloven og årsregnskabsloven.¹³⁵ Ved gjennomgåelse av dansk rett vil den nye selskapsrettslige delen bli gjennomgått først, deretter ses det på den parallelle skatterettslige regelen og avslutter med bakgrunnen for endringen.¹³⁶

8.2.1 Ny lov fra 1. januar 2017

Loven inneholder blant annet en endring i selskabsloven (SL.) § 210, som betyr at kapital-selskap, etter 1. januar 2017, har mulighet for lovlig å yte lån til aksjonærer, ledelses-medlemmer med flere (mfl.), hvis en rekke betingelser er oppfylt.¹³⁷

SL. § 210, lyder nå som følgende:

«Et kapitalselskab kan direkte eller indirekte stille midler til rådighed, yde lån eller stille sikkerhed for kapitalejere eller ledelsen i selskabet, hvis betingelserne i stk. 2 er opfyldt».

Loven muliggjør videre at noen ulovlige aksjonærlån gitt før 1. januar 2017 nå kan bli lovlige, men det påpekes at det kan oppstå skattemessige konsekvenser for lån som blir omgjort. For at et aksjonærlån skal kunne bli lovlig omgjort forutsetter det at selskapet har tilstrekkelig med frie midler og at det er snakk om et lån som er omfattet av SL. § 210.¹³⁸

Uavhengig av om slike lån kan bli lovliggjort, kan fortsatt selskapets ledelse bli holdt ansvarlig for å ha gitt ut et aksjonærlån. Erhvervsstyrelsen (dansk direktorat) kan derfor politianmelde selskapets ledelse hvis det er snakk om lån gitt før 1. januar 2017, eller lån etter 1. januar 2017,

---

¹³³ Økonomi- og Erhvervsministeriet 2008: 489-495

¹³⁴ Økonomi- og Erhvervsministeriet 2008: 491

¹³⁵ Erhvervsstyrelsen 2016

¹³⁶ Kapitalselskap er en samlebetegnelse på to selskapsformer, hvor aksjeselskap er en av selskapsformene jf. SL. § 2. I Danmark blir både kapitaleierlån og aksjonærlån brukt til omtale lån fra aksjeselskap til aksjonær. For ordens skyld velger vi å bruke ordet kapitalselskap, ettersom det har en videre betydning, og aksjonærlån for kapitaleierlån.

¹³⁷ Erhvervsstyrelsen 2016

¹³⁸ Erhvervsstyrelsen 2016

som ikke har oppfylt betingelsene etter de nye endringene i loven trådte i kraft. Vanlig praksis er at det inngis en politianmeldelse i de groveste sakene. For eksempel aksjonærlån av betydelig størrelse, ved gjentakende tilfeller, eller i situasjoner hvor selskapets ledelse har prøvd å skjule et ulovlig aksjonærlån i årsrapporten til selskapet.¹³⁹

Ledelsesmedlemmer som har gitt eller opprettholdt et ulovlig lån, vil være ansvarlig for eventuelle tap i den forbindelse inntil slike lån er tilbakebetalt eller lovliggjort, jf. SL. § 115, annet ledd.¹⁴⁰

Selskap som yter lån etter 1.januar 2017 må oppfylle følgende betingelser fra SL. § 210:¹⁴¹

- Lån inkl. påløpte (ikke betalte) lovbestemte renter og eventuell skatt på lån kan innpasses innenfor selskapets frie egenkapital. Den totale økonomiske bistand kan ikke overstige den frie egenkapital, ifølge den siste årsrapporten, redusert med etterfølgende utbetalinger av utbytte m.v. Det skal tas hensyn til eventuell reduksjon av den frie egenkapital etter balansedagen av siste årsregnskap, men det kan ikke tas høyde for eventuelle økning i den frie egenkapital,
- Beslutningen om å yte lån skal tas på selskapets førstkommende generalforsamling etter 1. januar 2017, eller av selskapets ledelse, etter fullmakt fra generalforsamlingen vedtatt på selskapet førstkommende generalforsamling etter 1. januar 2017, og
- Lån ytes på sedvanlige markedsvilkår.

Selskapet skal ovenfor Erhvervsstyrelsen kunne dokumentere at et gitt aksjonærlån oppfyller betingelsene. Loven innebærer derimot ikke noen skattemessige endringer angående aksjonærlån. En personlig aksjonær som låner penger i sitt eget selskap, vil derfor bli beskattet hvis betingelsene i ligningsloven § 16 E er oppfylt.¹⁴²

8.2.2 Ligningsloven (LL.) § 16 E

Folketinget vedtok i september 2012, at aksjonærlån fremover skulle beskattes etter LL. § 16 E. På bakgrunn av en stigende tendens hvor aksjonærer brukte aksjonærlån som et skattefritt alternativ til lønn eller utbytte.¹⁴³

---

¹³⁹ Erhvervsstyrelsen 2016

¹⁴⁰ Erhvervsstyrelsen 2016

¹⁴¹ Erhvervsstyrelsen 2016

¹⁴² Erhvervsstyrelsen 2016

¹⁴³ SKAT 2017

Det ble allerede i 2009 vurdert om en skulle ha en tilsvarende utgave av § 16 E. Forslaget ble derimot trukket tilbake etter en hel del kritikk.¹⁴⁴ Utgangs-punktet var en mildere versjon av gjeldende regelverk, hvor det kun skulle ramme dem som hadde ulovlig aksjonærlån, og beskatningen ville bli opphevet når slike lån var tilbake-betalt.¹⁴⁵

Rønfelt og Werlauff (2013) beskrev nåværende LL. § 16 E som en «drakonisk versjon», som blir begrunnet med tre argumenter: (a) Skatten reverseres ikke etter tilbakebetaling av lån, (b) den omfatter både ulovlig og lovlig lån, bortsett fra forretningsmessig begrunnet lån, (c) at den forsøker å utstrekke aksjonærlånsreglene til selskap i hele verden med en hovedaksjonær som er skattepliktig til Danmark.¹⁴⁶

Loven har kun virkning for lån som er tatt opp etter 14. august 2012 og gjelder kun lån fra selskap til fysisk person og ikke lån til selskaper. Hovedregelen for aksjonærlån er at det ikke har blitt ansett som et skattemessig lån da lån behandles som en overførsel av verdier fra selskapet til person og konverteres til lønn eller utbytte.¹⁴⁷

For at regelen skal være gjeldende må to betingelser være oppfylt.¹⁴⁸

1. Lån skal ytes fra et selskap som er omfattet av selskabsskattelovens § første ledd, nr. 1 eller 2, og tilsvarende selskaper m.v. hjemmehørende i utlandet og
2. Personen som mottar lån, og det långivende selskap skal ha forbindelse omfattet av LL. § 2.

En person og et selskap har en forbindelse omfattet av LL. § 2, når personen alene, sammen med sine nærstående eller etter avtale med andre aksjonærer har bestemmende innflytelse på selskapet. Med bestemmende innflytelse menes eierskap eller rådighet over stemmerettigheter, slik en direkte eller indirekte eier mer enn 50 prosent av aksjekapitalen eller at det rådes over mer enn 50 prosent av stemmene.¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ Rønfelt & Werlauff 2013: 1

¹⁴⁵ Rønfelt & Werlauff 2013: 1

¹⁴⁶ Rønfelt & Werlauff 2013: 1

¹⁴⁷ SKAT 2017

¹⁴⁸ SKAT 2017

¹⁴⁹ SKAT 2017

Ved innføring av LL. § 16 E var det selskapsrettslig et generelt forbud mot aksjonærlån i Danmark. Rønfeldt og Werlauff (2013) var særdeles kritisk til at LL. § 16 E også omhandlet selskaper hjemmehørende i utlandet med hovedaksjonær som var skattepliktig til Danmark.¹⁵⁰ Da aksjonærlån ofte var lovlig i utlandet anså Rønfeldt og Werlauff (2013) at innføring av LL. § 16 E var en overtredelse av EU-rettens etableringsregler.¹⁵¹ Rønfeldt og Werlauff (2013) konkluderte med at LL. § 16 E var EU-stridig med ordene: «Der foreligger en ikke-retfærdigjort restriktion».¹⁵²

8.2.3 Unntak fra LL. § 16 E

I likhet med den norske omklassifiseringsregelen har også LL. § 16 E unntak for beskatning. Unntakene i LL. § 16 E lyder som følgende:¹⁵³

1. Lån som ytes som ledd i en sedvanlig forretningsmessig disposisjon
2. Sedvanlige lån fra pengeinstitutter eller
3. Lån til selvfinansiering som nevnt i selskabsloven § 206, annet ledd.

8.2.3.1 Lån som er forretningsmessig begrunnet

For at et lån skal være forretningsmessig begrunnet, legges det vekt på om slike lån og vilkår kan oppstå med en uavhengig tredjepart.¹⁵⁴ SKAT vil likevel alltid kunne ta en konkret vurdering i hvert tilfellet, hvorvidt slike lån skal beskattes eller ikke.¹⁵⁵ Danske revisorer (FSR) henvendte seg til Folketingets skatteutvalg med kommentar til blant annet endring av ligningsloven i 2012.¹⁵⁶ De mente lovbestemmelsen i LL. § 16 E inneholdt begrenset veiledning om hvordan en skulle tolket begrepet forretningsmessig begrunnet. Ettersom det ble ansett som meget sentralt, ønsket FSR at skatteministeren skulle utdype hvilke elementer som ble vektlagt i vurdering av om et lån kunne anses som forretningsmessig begrunnet.¹⁵⁷ Inntil videre har det ikke kommet noen mer presise bidrag for hvordan unntaket skal tolkes. Se gjerne Folkvord (2016) sine kilder som påpeker at det har oppstått mye debatt og flere saker rundt unntaket forretningsmessig begrunnelse i Danmark.¹⁵⁸

---

¹⁵⁰ Rønfeldt & Werlauff 2013: 2

¹⁵¹ Rønfeldt & Werlauff 2013: 2

¹⁵² Rønfeldt & Werlauff 2013: 2

¹⁵³ SKAT 2017

¹⁵⁴ For ordens skyld velger vi å bruke ordet forretningsmessig begrunnelse når vi omtaler sedvanlig forretningsmessig lån.

¹⁵⁵ SKAT 2017

¹⁵⁶ Danske revisorer 2012: 5

¹⁵⁷ Danske revisorer 2012: 5

¹⁵⁸ Folkvord 2016: 150

8.2.3.2 Sedvanlig lån fra pengeinstitutter

En aksjonær som har bestemmende eierandel i et finansinstitusjon kan få et sedvanlig banklån fra dette finansinstituttet uten å bli rammet av LL. § 16 E.¹⁵⁹ Dette kan sammenlignes med det norske unntaket jf. FSFIN § 10-11-1: «Kreditt eller sikkerhetsstillelse fra finansforetak, jf. finansforetaksloven § 1-3». Aksjonær eller dens nærstående har mulighet til å låne fra et finansforetak hvor en har eierpost uten å bli utbyttebeskattet for slikt lån.

8.2.3.3 Lån til selvfinansiering

Dette unntaket henviser direkte til SL. § 206 annet ledd, som vil si at bestemmelsen i LL. §16 E ikke skal gjelde når aksjonærlån kan kategoriseres som et lån til selvfinansiering. Med selvfinansiering menes det at selskap yter lån til aksjonær eller ansatte, hvor lån blir benyttet til å erverve eierandel i selskapet. Det følger av ordlyden i SL. § 206 annet ledd at selvfinansiering er selskapsrettslig lovlig hvis betingelsene i tredje ledd og §§ 207-209 er oppfylt. Slike lån skal godkjennes av generalforsamlingen, være forsvarlig med hensyn til selskapets økonomiske stilling, og det skal foreligge kredittvurdering av låntaker. Bakgrunnen for dette unntaket var blant annet for å legge til rett for generasjonsskifte i en virksomhet.¹⁶⁰ I Norge konkluderte departementet med at det ikke var behov for særskilte regler om lån for kjøp av aksjer i egen bedrift. Departementet henviste til unntaket hvor lån til ansatte ikke anses som utbytte hvor eierandel samlet med nærstående er mindre enn fem prosent etter aksjekjøpet.¹⁶¹ På bakgrunn av departementet sin uttalelse, kan det tyde på at generasjonsskifte i Danmark har mer behov for tilrettelegging enn i Norge.

8.2.4 Bakgrunn for endring av lov

Siden 1982 har det i Danmark vært forbud mot at kapitalselskaper yter lån til eiere, ledelsesmedlemmer mfl. Begrunnelsen for forbudet har til dels vært for å beskytte selskapets kapital og redusere risikoen for at selskapets kreditorer mfl. skal lide økonomisk tap. Men også for å kunne redusere anvendelse av aksjonærlån som et skattefritt alternativ til skattepliktig utbytte eller lønn.¹⁶² På bakgrunnen av skatteomgåelse ble LL. § 16 E innført i 2012. Når det gjelder hensyn til kreditor er regjeringens oppfatning at kreditors hensyn kan bli ivaretatt på en betryggende måte, selv med mindre reguleringer.

---

¹⁵⁹ SKAT 2017

¹⁶⁰ Skatteudvalget 2011-12 L 199 bilag 20

¹⁶¹ Finansdepartementet 2015: 5-6

¹⁶² Folketinget 2016-17: 4

Ved å lovliggjøre aksjonærlån avkriminaliseres danske selskaper som ønsker å yte lån, med den forutsetning at betingelsene nevnt ovenfor er oppfylt. Betingelsene for at selskapet lovlig kan yte lån sikres av Erhvervsstyrelsen og eventuelt selskapets revisor.¹⁶³

Danmark vektla videre at EU-reglene, på det selskapsrettslige område, ikke inneholdt noen begrensinger for ytelse av aksjonærlån. Det at Danmark var et av de få EU-landene, som nesten har fullstendig forbud mot aksjonærlån ble ansett som negativt. Ettersom den danske regjeringen jobber meget aktivt i forhold til å sikre at de danske reglene ikke går videre enn gjeldene EU- regler.¹⁶⁴

Den danske regjeringens mål er å sikre gode rammevilkår for etablering og drift av selskaper via en enkel, klar og effektiv ervervslovgivning. Forslaget ble fremmet for å øke fleksibilitet rundt muligheten til å yte aksjonærlån. Skatteunndragelse forventes motvirket gjennom åpenhet og registrering av eieropplysninger av danske selskaper.¹⁶⁵

Behovet for endring av lov kan også ses i sammenheng med at det i perioden 2012 - 2017 har vært motsigelser mellom selskapsloven og skatteloven. Selskapsrettslig har det som tidligere nevnt vært forbud mot aksjonærlån og innføringen av LL. § 16 E kan anses som en overkjøring av de selskapsrettslige regler. Det at aksjonærlån nå i utgangspunktet er tillatt, gjør at lovverket anses mer samspilt og solid.

8.3 Tysk rett

Tyskland har selskapstypen Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbHG), som kan sammenlignes med aksjeselskap i Norge.¹⁶⁶ Dagens selskapsrettslige regler for aksjonærlån for GmbHG har likhetstrekk med reglene som gjaldt før omklassifiseringsregelen kom i Norge. Paragraf 30 i loven om GmbHG omhandler kapitalkravet til selskapet, som er bestemmende når det kommer til hvorvidt det foreligger midler til at aksjonærlån kan gis. Paragraf 30 ble endret 1. november 2008, etter revisjon av daværende gjeldende regler.¹⁶⁷

---

¹⁶³ Folketinget 2016-17: 4

¹⁶⁴ Carina Gaarde Sørensen Spesialkonsulent hos Erhvervsstyrelsen, uttalelse over e-post 07.04.2017

¹⁶⁵ Folketinget 2016-17: 3

¹⁶⁶ Mörsdorf 2012: 18

¹⁶⁷ Vetter & Schwandtner 2009: 1155

Endringen kom som følge av at første avsnitt i paragraf 30 var kritisert for å være for lite definerende. Rettspraksis var mer veiledende for vurdering om aksjonærlån var gyldig eller ikke.¹⁶⁸

8.3.1 Endring i lov

Endringen av paragraf 30 i GmbHG loven 1.november 2008, førte til at to setninger ble lagt til første avsnitt i paragrafen. Disse forenklet tolkningen av kapitalkravet for selskaper. Første setning begrenser selskap til å gi aksjonærlån utover selskapets frie egenkapital.¹⁶⁹ Setningen som ble lagt til, gir mer rom for adgangen til å gi aksjonærlån. Andre setning av nåværende § 30 GmbHG lov sier at man kan fravike setning én dersom debitor kan stille betryggende kredittsikkerhet. Med andre ord har nå selskapet adgang for å gi lån utover den frie egenkapitalen. Dette er en mykere tilpasning enn Norge, der asl. § 8-1 begrenser lån innenfor den frie egenkapital.

I Knudsens utredning *Forenkling og modernisering av aksjeloven* fra 2011, foreslås det at Norge bør utvikle kapitalkravene til norske selskap i retning utenlandsk lovgivning og da spesielt EU-land. Dette skyldes at norske myndigheter ønsket en reduksjon av antall NUF (Norskregistrert utenlandsk foretak), og at utenlandske foretak oppretter andre norske selskapsformer i Norge.¹⁷⁰

Knudsens anbefaling til ny asl. § 8-1 ble vedtatt. Her ble det anbefalt nåværende gjeldende krav om utdeling innenfor fri egenkapital sammen med kravet i asl. § 3-4. Det er som nevnt strengere kapitalkrav til aksjeselskap i Norge, enn liknende GmbHG selskaper i Tyskland. Knudsen valgte en strengere tolkning av hvilke midler som kan bli lånt ut til aksjonærer i Norge, enn det Tyskland allerede hadde utredet og innført.

---

¹⁶⁸ Martin 2010: 172

¹⁶⁹ Vetter & Schwandtner 2009: 1160

¹⁷⁰ Knudsen 2011: 11

8.3.2 Ugyldige lån

Ledelsen i et GmbHG har ansvar for selskapets likviditet. Dermed er de forpliktet til å ta hensyn til kredittverdigheten til aksjonæren som selskapet har gitt lån til. Ved låneopptak, skal det foreligge udiskutabel kredittverdighet og en tilbakebetalingsplikt. Ledelsen har ansvar for at tilbakebetalingen finner sted, og det rådes å implementere et varslings system for å ivareta tilbakebetalingsplikten. Det skal alltid være mulig å avbryte låneavtalen og kreve hele det utestående beløp tilbakebetalt, dersom det viser seg at den finansielle situasjonen for aksjonæren blir forverret.¹⁷¹

Når et aksjonærlån resulterer i at et GmbHG ikke klarer å tilfredsstille kreditoravtaler som var inngått før låneopptaket, vil slike lån kunne bli erklært ugyldig. Et GmbHG kan da søke erstatning fra aksjonær i henhold til paragraf 826 i den tyske loven Bürgerliches Gesetzbuch. Likeså sier paragraf 64 3.setning i GmbHG loven, at ledelsen kan bli straffet, når man burde vært kjent med at slike lån vil forårsake likviditetsunderskudd. Ledelsen vil bli stilt til ansvar for den lånesummen som ble gitt til aksjonær.¹⁷²

Ved fastsettelse av låneavtalens betingelser, kan man avtale de betingelsene som ønskelig ved positiv fri egenkapital. Derimot skal betingelsene fastsettes etter armlengdeprinsippet når selskapet har negativ fri egenkapital.¹⁷³ Om ikke dette ivaretas, vil paragraf 30 1.setning brytes. Slike lån vil derav bli ansett som ugyldig, og kansellert. Da vil aksjonær være ansvarlig for å tilbakebetale hele beløpet innen frist satt av skattemyndighetene. Ledelsen i selskapet kan også bli straffet, der den, eller de, kan bli straffet med å måtte kompensere for selskapets tap. Ledelsen kan også bli straffedømt av tysk rettsvesen.¹⁷⁴

Et ugyldig lån kan av skattemyndighetene omklassifiseres til *verdeckte Gewinnausschüttung*, som betyr at et gitt lån blir ansett som omgåelse av utbyttebeskatning. Dermed vil aksjonær utbyttebeskattes for det opprinnelige lånebeløpet.¹⁷⁵ Vurderingen om hvorvidt det foreligger et reelt lån er en helhetlig vurdering med ulike bevismomenter, der rettspraksis er styrende for vekting av de ulike momenter.¹⁷⁶

---

¹⁷¹ Vetter & Schwandtner 2009: 1167

¹⁷² Vetter & Schwandtner 2009: 1173

¹⁷³ Vetter & Schwandtner 2009: 1168

¹⁷⁴ Vetter & Schwandtner 2009: 1161

¹⁷⁵ Vetter & Schwandtner 2009: 1161

¹⁷⁶ BFH, 14.03.1990 – I R 6/89

8.4 Vurdering av hvilket land som har mest restriktivt lovverk

Under dialog med veileder Folkvord, ble det påpekt at Norge ofte er sent ute med håndtering av problemstillinger i forhold til andre land. Når Norge først innfører endringer, ender de ofte opp med å være strengere enn i andre land. Det er derfor tatt utgangspunkt i Folkvord sin kommentar, og blitt vurdert hvilket land som har mest restriktivt rettsgrunnlag rundt aksjonærlån. Dette bygger videre på det som er lagt frem om de skandinaviske landene.

Sverige er det eneste landet vi har tatt for oss som har et generelt forbud mot aksjonærlån. På bakgrunn av dette anser vi Sverige som det landet med mest restriktivt rettsgrunnlag rundt aksjonærlån. Dette kan også argumenteres på bakgrunn av unntakene kommersielle lån og småaksjonærelån som vi har fokusert på i svensk rett.

Sverige åpner som nevnt for at kommersielle lån er tillat, men ettersom det er selskapet og ikke aksjonæren det gitte lån skal komme til gode, anses likevel unntaket til å virke litt snevert. Dette kan begrunnes i forhold til investeringer: Etter svenske regler er ikke igangsettelse av økonomisk aktivitet omfattet av unntaket.¹⁷⁷ Danmark derimot legger som nevnt vekt på om lån og vilkår kan oppstå med en uavhengig tredjepart.¹⁷⁸ Danmarks tolkning, eller grunnlag, for at et aksjonærlån er forretningsmessig begrunnet anses å gi mer spillerom enn den svenske tolkningen.

Når det gjelder unntaket småaksjonærelån i Sverige, og Norge sitt unntak for lån til ansatte er disse i stor kontrast til den danske skatteregelen. Unntaket i Sverige tillater aksjonærlån til aksjonær som samlet med nærstående ikke overstiger én prosent, og Norge sitt unntak tillater aksjonærlån til ansatte samlet med nærstående som ikke overstiger fem prosent, mens den danske LL. §16 E ikke gjelder for minoritetsaksjonærer. Dermed kan en aksjonær i Danmark med for eksempel 30 prosent eierskap ta opp aksjonærlån uten å bli beskattet, som er i stor kontrast til unntakene i Sverige og Norge.

---

¹⁷⁷ Prop. 2004/05:85: 804

¹⁷⁸ SKAT 2018

Her er det muligens et behov for oppmykning av de svenske og norske reglene. Vi ser ingen risiko ved å øke grensen til minoritetsaksjonærer uavhengig av om de er ansatte eller ei. Dette kan begrunnes med at andre aksjonærer må godkjenne at den aktuelle aksjonæren skal få låne penger av selskapet, og at de andre aksjonærene i utgangspunktet ikke vil være tjent med å gi ut et lån som kan skade selskapet. Det burde heller ikke være rom for skatteomgåelse ettersom en antar at de andre aksjonærene vil se til at slike lån blir tilbakebetalt.

Ved overtredelse av lovverket omkring utdeling av lån i Sverige og Norge, kan man se likheter ved at det finnes hjemmel i flere rettsområder. Hovedforskjellen er derimot at Norge sine vilkår for utdeling av lån, er de samme som utdeling av utbytte jf. asl. § 8-1. Dette gjør det enklere i Norge å vurdere om lån er tatt opp lovlig, ettersom vi har rettspraksis både for vurdering av utbytte og lån. Sanksjonene ved overtredelse som en blir ilagt i Norge er derfor mer rettet mot situasjoner der en direkte har handlet uaktsomt eller forsettlig. For Sverige kan det anses mer utfordrende. Fallgruvene er større ettersom en kan vurdere unntakene fra forbudet ulikt. Det er derfor rimelig å tro at en aksjonær som er i god tro vil oppleve sanksjonene i noen situasjoner som urimelige.

Det svenske låneforbudet har blitt diskutert og kritisert. SOU 2009:34 fremla forslag til endring av den nåværende aktiebolagslagen (2005:551).¹⁷⁹ Utredningen ønsket å skifte fokuset bort fra skatteomgåelse og over på selskapsrettslige regler som skulle ses ut i fra kreditors perspektiv.¹⁸⁰ Dette har både Norge og Danmark tatt høyde for i sin lovgivning.

Videre fremla SOU 2009:34 fordelen med å harmonisere reglene ovenfor EU, som gjør Sverige til et mer konkurransedyktig land.¹⁸¹ Begrunnelsen i Danmark for å fornye de danske selskapsregler var nettopp på bakgrunn av EU.¹⁸²

Når Danmark hadde et generelt forbud mot aksjonærlån var Rønfeldt og Werlauff (2013) kritisk til at midler over den frie egenkapitalen kunne lovlig utbetales som ordinært eller ekstraordinært utbytte, men ikke som aksjonærlån.¹⁸³ Den samme kritikken kan en også rette mot Sverige som fortsatt har forbud mot aksjonærlån.

---

¹⁷⁹ SOU 2009: 34: 246

¹⁸⁰ SOU 2009: 34: 246

¹⁸¹ SOU 2009: 34: 245

¹⁸² Folketinget 2016-17: 4

¹⁸³ Rønfeldt & Werlauff 2013: 1

Det blir interessant å se om det kommer noen endringer i Sverige den kommende tiden. Det er grunn til å tenke at Sverige føler mer press nå som Danmark har opphevet forbudet. Dette forblir imidlertid kun spekulasjon inntil videre.

Norge skiller seg ut fra både Sverige og Danmark ved ikke å ha tatt hensyn til aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet i sin lovgiving. Dette anses negativ og illustreres av Gjems-Onstad (2015) som påpeker at skattlegging kan føre til uheldige situasjoner for aksjonærer, for eksempel ved at en aksjonær trenger midler til å foreta investering.¹⁸⁴ Folkvord (2016) sammenligner det danske unntaket for forretningsmessig begrunnelse med det norske unntaket for lån som er mindre enn 100 000 NOK og betales tilbake innen 60 dager. Han presiserer at det norske unntaket er betydelig lettere å praktisere.¹⁸⁵ På den andre siden kan det diskuteres hvorvidt grensen på 100 000 NOK og den nevnte tilbetalingstiden er rettfærdig ved investering som er forretningsmessig begrunnet.

Norges lovgivning er mildere enn Sveriges ettersom aksjonærlån er tillatt, men mer regulerende enn Danmarks, ettersom Norge skattlegger alle aksjonærlån som utbytte, foruten unntakene jf. FSFIN § 10-11-1. Den danske LL. § 16 E skattlegger ikke lån til minoritetsaksjonærer, lån som er forretningsmessig begrunnet eller lån til selvfinansiering. Dermed anser vi det slik at Norge har et mer restriktivt rettsgrunnlag for aksjonærlån enn Danmark. Det skal avslutningsvis påpekes at Danmark har endret lovverket rundt aksjonærlån etter Norge innførte omklassifiseringsregelen.

---

¹⁸⁴ Hoemsnes 2015

¹⁸⁵ Folkvord 2016:150

9. Svakheter med den norske omklassifiseringsregelen

Ut i fra grunnlaget for innføring av omklassifiseringsregelen kan det drøftes om beskatning av aksjonærer med lav eierpost er godt nok begrunnet. Det kan videre drøftes om aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet kan ha enn negativ effekt på verdiskapning.

9.1 Beskatning av aksjonærer med lav eierpost

Den norske omklassifiseringsregelen har til hensikt å hindre omgåelse av utbyttebeskatning.¹⁸⁶ Folkvord (2016) presiserte at lån i utgangspunktet ikke bør utløse skatteplikt. Så lenge det foreligger tilbakebetalingsplikt, blir ikke aksjonæren rikere ved et aksjonærlån. Omklassifisering av aksjonærlån til utbytte strider dermed med skatteevneprinsippet ettersom skatteyster bør skattlegges når skatteevnen øker.¹⁸⁷

Er det risiko for at aksjonærer med liten eierpost vil kunne oppnå en skattefordel ved å ta opp aksjonærlån? Den er å anse som lav ettersom det er naturlig å tro at resterende aksjonærer vil se til at slike lån vil bli tilbakebetalt.

Som tidligere nevnt foreslo Folkvord (2016) at unntaket på fem prosent grensen skulle gjelde for alle aksjonærer og ikke bare ansatte, mens hovedorganisasjonen Virke foreslo i sin høringsuttalelse å øke grensen for ansatte fra fem til ti-femten prosent.¹⁸⁸ Legger man i tillegg vekt på at Danmark sin LL. § 16 E ikke gjelder for minoritetsaksjonærer, taler argumenter for at beskatning av alle aksjonærer i Norge anses som mer regulerende enn nødvendig.

9.2 Aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet

Aksjeselskaper trenger ikke ha et økonomisk formål, eller drive økonomisk virksomhet, selv om det er dette som er mest vanlig.¹⁸⁹ Denne utredningen tar som utgangspunkt at aksjeselskap er ment til å gi avkastningen til eier eller eierne.

Selskaper er en viktig brikke i næringslivet. Ettersom selskaper skaper verdier gjennom utvikling og investering som igjen gir arbeidsplasser. På bakgrunn av dette kan en være kritisk til at Norge ikke har et unntak for aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet.

---

¹⁸⁶ Folkvord 2016:135

¹⁸⁷ Folkvord 2016:136

¹⁸⁸ Folkvord 2016:155 og Høringsuttalelse Hovedorganisasjonen Virke

¹⁸⁹ Woxholth 2014

Norge har i senere tid hatt store utfordringer som følge av at en har gjort seg avhengig av en sektor. Spesielt Sør- og Vestlandet har de siste årene hatt store utfordringer etter kraftig nedgang i oljeprisen.¹⁹⁰ Ved forslag til omklassifiseringsregelen 25. september 2015, hadde Brent Oil Spot prisen falt fra 100,2 dollar den 8. september 2014 til 48,29 dollar per fat.¹⁹¹ Det er ikke kjent om dette har blitt vektlagt ved innføring av omklassifiseringsregelen.

Endringer som kan påvirke kapitalmobilitet negativt vil i utgangspunktet ikke være gunstig ved en slik drastisk endring i oljeprisen, ettersom norsk økonomi er følsom ovenfor oljepris.¹⁹² Dette kan dokumenteres med at dårlige tider i oljebransjen har ført til en kraftig oppgang i norsk arbeidsledighet de seneste årene. Arbeidskraftundersøkelsen, 3. kvartal 2016 viste at arbeidsledigheten var 4,9 prosent, som tilsvarer 138 000 arbeidsløse.¹⁹³ En kan derfor stille spørsmål vedrørende tidspunktet for innføringen av omklassifiseringsregelen i Norge.

For statsbudsjettet 2017 var det fokusert på målrettede tiltak for å motvirke arbeidsledigheten i de regionene og bransjene som har vært hardest rammet av oljeprisen. Finansminister Siv Jensen (Frp) beskrev det som et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag.¹⁹⁴ Det forventes at 2017 er starten på bedring innen norsk økonomi, men det kreves omstillinger for at Norge skal komme styrket ut av det. Aksjonærlån kan i denne sammenheng være et viktig bindeledd for at aksjonærer skal kunne lykkes med annen verdiskapning som kan skape nye arbeidsplasser.

Det er viktig at lovverket legger til rette for verdiskapning, dette taler for at aksjonærlån i Norge som har forretningsmessig begrunnelse ikke burde bli skattlagt. Det forutsettes derimot at skattemyndighetene klarer å utarbeide vilkår som gjør det overkommelig å vurdere at en er innenfor området forretningsmessig begrunnelse.

---

¹⁹⁰ Det kongelig Finansdepartement 2016

¹⁹¹ Prop. 1 LS (2015-2016):75 & Netfonds 2017

¹⁹² Cappelen, Eika, & Prestmo 2014: 1

¹⁹³ Statistisk sentralbyrå 2016

¹⁹⁴ Det kongelig Finansdepartement 2016

Skattemyndighetene kan være tjent med å fastsette tydeligere vilkår for aksjonærlån, og kan da inkludere hva som må vektlegges med forretningsmessig begrunnet lån. Dette begrunnes med at skattemyndighetene, etter innføring av omklassifiseringsregelen, fortsatt må vurdere om det faktisk foreligger et reelt lån. Dette fordi et lån har skattemessig betydning på aksjonær og selskapsnivå. Skattemyndighetene kan fortsatt ha krevende arbeid foran seg, noe som taler for at utarbeidelse av tydeligere vilkår vil være viktig. Derimot kan omklassifiseringsregelen brukes som argument for at det blir tatt opp mindre aksjonærlån som gir mindre arbeid for skattemyndighetene. Da tallene fra 2016 enda ikke foreligger, er det for tidlig å svare på om nedgangen fra 2015 forsetter.

10. Avslutning

Hensikten med innføring av omklassifiseringsregelen er godt begrunnet, aksjonærlån som et ledd for omgåelse av utbytteskatt er nå utelukket. Samtidig kunne Norge ha hindret omgåelse av skatt på aksjonærlån tidligere. Dette begrunnes med at det har vært flere saker vedrørende vurderingen av reelle lån. Videre har både Danmark og Sverige lenge påpekt at aksjonærlån kan bli brukt som et ledd for omgåelse av utbytteskatt. Med henvisning til tidligere saker og våre naboland kunne Norge hatt grunnlag til forutse omgåelsen som har pågått etter at aksjonærmodellen ble innført i 2006.

I utarbeidelsen av utredningen har vi derimot blitt oppmerksomme på at omklassifiseringsregelen har vært, og fortsatt er utfordrende for næringslivet. Dette viser viktigheten av å sette seg inn i endringen. Utredningen vår har belyst noen fordeler med aksjonærlån etter omklassifiseringsregelen, som gjør at vi ikke anser dette som slutten for aksjonærlån. Etter hvert som aksjonærer, rådgivere mfl. blir kjent med omklassifiseringsregelen, kan tallene for opptak av aksjonærlån jevne seg ut.

Nærstående problematikken kan ha behov for en bedre håndtering. Det kan anses urimelig at en aksjonær blir beskattet for et lån gitt til nærstående, da dette er direkte i strid med skatteevneprinsippet. Samme gjelder i tilfeller hvor nærstående ikke har gjort opp kreditt ved kjøp av vare eller tjeneste innen 30 dager. Aksjonær burde ikke bli skattlagt i de tilfeller hvor nærstående ikke gjør opp for seg, eller det oppstår tekniske problemer med oppgjøret. Videre er det uklart når det er flere aksjonærer som er nærstående til låntaker, om skatteplikten fordeles eller gis til en gitt aksjonær. Uten klare retningslinjer kan skattemyndighetene stå ovenfor ressurskrevende arbeid i tvilstilfeller.

Avslutningsvis foreslår vi oppmykning av omklassifiseringsregelen for aksjonærlån til aksjonærer med mindre eierpost, og aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet. Risiko ved skatteomgåelse for aksjonærer med liten eierpost, vil kunne anses som lav. At aksjonærlån som er forretningsmessig begrunnet ikke er unntatt kan føre til begrensinger for verdiskapning, som kan gi uheldige samfunnsøkonomiske virkninger.

Bibliografi

Litteratur

- Cappelen, Å., Eika, T., & B. Prestmo J. (2014). Virkninger på norsk økonomi av et kraftig fall i oljeprisen. *Økonomiske analyser*, 33(3), 31-41
- Fernández, P. (2011). *WACC: Definition, misconceptions and errors* (IESE Business School, WP-914). Barcelona: IESE Business School.
- Folkvord, B. (2013). *Utbytte - Lovlige og ulovlige tilpasninger til skattereglene*. Oslo: Gyldendal.
- Folkvord, B. (2016). Omklassifisering av aksjonærlån til utbytte. *Skatterett*, 2016(35), 135-155.
- Gjems-Onstad, O., Ferdowski, S. O., Folkvord, B og Furusest, E. (2015). *Norsk bedriftsskatterett* (9.utg.). Gyldendal: Oslo.
- Hetland, O. R., Mjøs, A. (2014). Bankmarkedet for norske bedriftskunder gjennom og etter finanskrisen. *Magma – Tidsskrift for økonomi og ledelse 2014*, 17(6), 70-78.
- Hove, B. T. (2015). *Egenkapitaltransaksjoner* (6.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Lignings-ABC 2009. (2009). *Skatteetaten*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Lignings-ABC 2015. (2015). *Skatteetaten*. Oslo: Gyldendal.
- Martin, C. (2010). *Private Equity: Jurisdictional Comparisons* (1.utg.). The European lawyer: London.
- Mörsdorf, R. (2012). Det tyske aksjeselskapet (GmbH). *Regnskap og revisjon*, 2007(3), 18-20.

Nygaard, N. (2004). *Rettsgrunnlag og standpunkt (2.utg.)* Oslo: Universitetsforlaget.

Rønfeldt, T., & Werlauff, E. (2013). LL § 16 E i kritisk EU-retlig belysning. *Skattepolitisk Oversigt, SPO.2013.267*. København: Karnov Group Denmark A/S

Skatte-ABC 2016/2017. (2017). *Skatteetaten*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vetter, J. & Schwandtner, C. (2009). Cash Pooling Under the Revised German Private Limited Companies Act (*GmbHG*). *German Law Journal*, 9(9), 1162

Woxholth, G. (2014). *Selskapsrett (5.utg.)*. Oslo: Gyldendal.

Lovgivning

Norge

Lover

Lov av 1969 nr. 6	Lov om skadeerstatningsansvar (Skadeerstatningsloven)
Lov av 1972 nr. 5	Lov om arv (Arvelova)
Lov av 1997 nr. 44	Lov om aksjeselskap (Aksjeloven).
Lov av 1999 nr. 14	Lov om skatt av formue og inntekt (Skatteloven)

Forskrifter

2016	Forskrift om endring i forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14
------	---

Sverige

Lover

Aktiebolagslagen   Aktiebolagslag (2005:551)

Inkomstskattelag   Inkomstsskattelag (1999:1229)

Danmark

Lover

Lov av 2015 nr 1089   Bekendtgørelse af lov om akti- og anpartselskaber
(selskabsloven)

Lov av 2016 nr 1162   Bekendtgørelse af lov om påligningen af indkomstskat til staten
(ligningsloven)

Forarbejder

Det kongelig Finansdepartement. (2016). *Et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag*, 06.10.2016. Hentet fra

http://www.statsbudsjettet.no/upload/Statsbudsjett_2017/dokumenter/pdf/43.pdf

Finansdepartementet. (2015). Høring - unntak fra reglene om beskatning av lån fra selskap til aksjonær, 17.11.2015. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---unntak-fra-reglene-om-beskatning-av-lan-fra-selskap-til-aksjonar/id2461675/>

Folketinget 2011-12. (2012). *Forslag til lov om ændring af ligningsloven, kursgevinstloven, skattekontrolloven og kildeskatteloven*. Hentet fra

<http://www.ft.dk/samling/20111/lovforslag/1199b/bilag/20/1152537.pdf>

Folketinget 2016-17. (2016). *Forslag til lov ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven.*

Hentet fra

http://www.ft.dk/RIpdf/samling/20161/lovforslag/L23/20161_L23_som_fremsat.pdf

Knudsen, G. (2011). *Forenklinger og modernisering av aksjeloven.* Oslo: Justis- og

politidepartementet. Hentet fra

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/rapporter/forenkling_av_aksjeloven_web.pdf

NOU 2014:13. (2014). *Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi.* Oslo: Departementenes

sikkerhets- og serviceorganisasjon, Informasjonsforvaltning. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/NOU-2014-13/id2342691/>

Ot.prp. nr. 81 (2000-2001). (2001). *Om lov om notarius publicu. Tilråding fra Justis- og*

politidepartementet av 27. april 2001, godkjent i statsråd samme dag. Oslo: Justis- og

politidepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-81-2000-2001-/id165618/>

Prop. 1 LS (2015-2016). (2015). *Forslag til lovvedtak og stortingsvedtak.* Oslo:

Finansdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-ls-ls0-20152016/id2455933/>

Prop. 1973:93 (1973). *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om konvertibla*

skuldebrev m.m. Stockholm: Regeringen. Hentet fra <http://data.riksdagen.se/fil/3d231cac-3a05-4ce7-ac6d-5fb6211d09f6>

Prop. 1975:103 (1975). *Förslag till ny aktiebolagslag m.m.* Stockholm: Regeringen. Hentet fra

<http://data.riksdagen.se/fil/dd42520d-cff8-4c84-a8fb-b37ed087103d>

Prop. 2004/05:85 (2005). *Nye aktiebolagslag.* Harpsund: Regeringen. Hentet fra

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2005/03/prop.-20040585/>

Link til nettsider

Altinn. (2016). *Rimelige lån i arbeidsforhold*. Hentet fra <https://www.altinn.no/no/Starte-og-drive-bedrift/Drive/Arbeidsforhold/Lonn/Naturalytelser/Rimelige-lan-i-arbeidsforhold/>

Aakvik, J.A. (2009, 16.11.). Arne Hjeltnes vant over staten etter seks år. *E24*. Hentet fra <http://e24.no/lov-og-rett/arne-hjeltnes-vant-over-staten-etter-seks-aar/3375428>

Bråthen, T. (2004, nr.4). *Ulovlig aksjonærlån – og hva så?* Hentet fra <https://www.magma.no/ulovlig-aksjonaerlaan-og-hva-saa>

Den Europæisk Union. (2017). *Tyskland*. Hentet fra: http://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/germany_da

Erhvervsstyrelsen. (2016). *Nye regler om kapitalejerlån fra 1. januar 2017*. Hentet fra <https://erhvervsstyrelsen.dk/nye-regler-om-kapitalejerlaan-fra-1-januar-2017>

Gjensidige. (2017). *Forbrukslån*. Hentet fra <https://www.gjensidige.no/privat/bank/forbrukslan>

Hoemsnes, A. (2015, 8. 10.) – Det er en drastisk regel. *Dagens Næringsliv*. Hentet fra http://www.dn.no/nyheter/politikkSamfunn/2015/10/08/2143/Skatt/-det-er-en-drastisk-regel?_1

Lokland Pettersen, C. (2009, 16. 11.). Vant etter seks år kamp. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/kjendis/vant-etter-seks-ar-kamp/66871703>

Netfonds. (2017). *Informasjonsdump for Brent Oil Spot*. Hentet fra <http://www.netfonds.no/quotes/paperdump.php?paper=C-EBROUSDBR-SP.GTIS>

Norges Bank. (2017). *Inflasjon*. Hentet fra <http://www.norges-bank.no/Statistikk/Inflasjon/>

Norges Bank. (2017). *Statsobligasjoner årsgjennomsnitt*. Hentet fra <http://www.norges-bank.no/Statistikk/Rentestatistikk/Statsobligasjoner-Rente-Arsgjennomsnitt-av-daglige-noteringer/>

Nærings- og handelsdepartementet. (2012). *Små bedrifter – store verdier*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/NHD/Vedlegg/Rapporter_2012/102377_NHD_SMB_Web.pdf

Regjeringen. (2016). *Skattesatser 2017*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/skattesatser-2017/id2514837/>

Thorsen, D. E. (2014). Legitimitet. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/legitimitet>

SKAT. (2017). *C.B.3.5.3.3 Aktionærlån*. Hentet fra <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=1946441>

Skatteetaten. (2016). *Forbud mot dobbeltbeskatning og skattemessig behandling av ulike situasjoner*. Hentet fra <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Uttalelser/Prinsipputtalelser/forbud-mot-dobbeltbeskatning-og-skattemessig-behandling-av-ulike-situasjoner-/>

Skatteetaten. (2017). *Skjermingsrente for aksjer og enkeltpersonforetak*. Hentet fra <http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Skjermingsrente/>

Skattverket. (2017). *Civilrättsliga regler om låneförbud*. Hentet fra <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2017.4/338347.html#h-Dispens-fran-laneforbudet>

Statistisk sentralbyrå. (2015). *Samboere, 2012-2014*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/samboer/aar/2015-11-26>

Statistisk sentralbyrå. (2016). *Arbeidskraftundersøkelsen, 3.kvartal 2016*. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/aku/kvartal/2016-10-27>

Statistisk sentralbyrå. (2017). *Regnskap for ikke-finansielle aksjeselskaper*. Hentet fra <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/regnno>

Statistisk sentralbyrå. (2017a). *Regnskap for ikke-finansielle aksjeselskaper*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/Define.asp?subjectcode=&ProductId=&MainTable=NokkelASAlle&nvl=&PLanguage=0&nyTmpVar=true&CMSSubjectArea=virksomheter-foretak-og-regnskap&KortNavnWeb=regno&StatVariant=&checked=true>

Høringsuttalelse

Danske Revisorer. (2012). Vedrørende L 199- forslag til lov om ændring af ligningsloven, kursgevinstloven, skattekontrollloven og kildeskatteloven. Hentet fra http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:wtxE_7AL2JIJ:www.fsr.dk/~media/Files/Faglig%2520viden/Skat/SAU/Henvendelse%2520til%2520FT%2520SAU%2520L199.ashx+%&cd=4&hl=no&ct=clnk&gl=dk

Hovedorganisasjonen Virke (2015), Høring unntak fra reglene om beskatning av lån fra selskap til aksjonær, 11.12.2015.

Høgskolen i SørØst-Norge (2016), Finansdepartementets høringsnotat om unntak fra reglene om beskatning av lån fra selskap til aksjonær, 08.01.2016.

Økonomiforbundet (2015), Høring – unntak fra reglene om beskatning av lån fra selskaper til aksjonær, 22.12.2015.

Oversikt over figurer

Figur 1.1. Sum lånebeløp	-	side 8
Figur 7.1. Marginallinjen for rentesats	-	side 36